

Kringelfjords-Nytt

Natur, kultur, små äventyr
och information

för dej som bor i
Kringelfjorden
— eller gästar

**SÄRNA-IDRE
GRÖVELSJÖN**

39:e årgången 1986 – 2025

Utkommer 2 gånger om året • Vinter & Sommarnummer

Vy över Kringelfjorden • Foto: Fredrik Luhr

Utgives av Kringelfjordens Skid- & Friluftsförening: c/o Hans Forsslund • Slaggvägen 15 • 135 55 Tyresö
Tel. 070-683 78 44 • E-post: hans.skidofriluft@kringelfjordens-stugby.se

Vedbilen

Vedbilen kommer med torr fin björkved 30 cm till:

Särna – Kringelfjorden – Idre Fjäll

Ring och beställ på 070-622 00 21

Owe

Vi är er lokala elinstallatör

ELINSTALLATIONER: Vi är er lokala elinstallatör som utför allt inom elinstallationer, laddboxar, värme och kylteknik.

ELBUTIK: I vår butik hittar du småel, belysning, vitvaror mm

Butiken är öppen:

Mån-fre 07.00 - 16.00
Lunch 12.00 - 13.00
Telefon: 0253-203 32

VI HJÄLPER DIG ATT SPARA EL:

Monterar värmepumpar & Uppgraderar dina elradiatorer

Vi är i exklusivt återförsäljare för
Sverigepumpen
i Särna-Idre och Sälen
– förutom Mitsubishi Electric värmepumpar
— Kontakta oss för bästa pris —

**Beställningsvaror tar vi
hem på 4-5 dagar**

Sommaräventyren väntar på dig i Norra Dalarnas vildmark

Foto: H. Forslund

Så var den här, den grönskande sommaren 2025!

- Lika efterlängtdad som vintersnö i november.

Tidningen du just nu läser är årgång 39.

Det vill säga endast ett år kvar till tidningens 40-års jubileum!

All vår början bliver svår är ett gammalt känt ordspråk, men frågan är om det inte är lite svårt - även mot slutet?

Sommaren 1986 var jag en relativt ung grabb som av samfällighetsföreningen fick i uppgift att sätta ihop första numret av Kringelfjordsnytt.

Mitt intresse för natur och aktiviteter sommar som vinter har varit roligt att få dela med sig av, och kanske gett idéer till egna upplevelser bland er läsare.

Det har inte alltid varit helt lätt alla gånger att försöka få ihop (som jag hoppas) läsvärda och intressanta artiklar som rör Kringelfjorden och hela vårt vackra område, som naturligtvis omfattar hela Särna- Idre- Grövelsjöfjällen och en bit in på andra sidan av gränsen.

Det har varit lite svårt att få hjälp med texter och textuppslag från mina bygrannar. Det har av naturliga skäl gjort att mycket har handlat om mina egna äventyr. Jag kan tänka mig att en och annan kanske har haft synpunkter på det? (Även om inga direkta klagomål nått mitt öra).

Må gud förlåta mig somliga rader...

Jag gör inte anspråk på att vara en god textförfattare utan jobbar under förkortningen "GSGJK".

"Gör så gott jag kan" och för att citera Nils Ferlin: Må gud förlåta mig somliga rader.

Jag har lärt känna många orsbor som blivit mina vänner under åren som jag kunnat intervjua och på så sätt få med lite intressant ortshistoria och berättelser från äldre tider som kanske fått oss "nya orsbor" att knyta an till orten och dess historia. Dela gärna med er av era små äventyr upplevelser och händelser.

En relativt ung man

Du vet väl att du kan läsa detta och tidigare nummer på webben!

Gå in på:

www.kringelfjordens-stugby.se

Välj "Kringelfjordsnytt" i menyraden.

KRINGELFJORDS-NYTT

Ges ut av:

Kringelfjordens Skid- & Frilufts-förening

Ansvarig utgivare: Hans Forsslund

Slaggvägen 15

135 55 Tyresö.

Telefon: 070-683 78 44

[hans.skidofriluft@](mailto:hans.skidofriluft@kringelfjordens-stugby.se)

kringelfjordens-stugby.se

www.kringelfjordens-stugby.se

En trevlig och aktiv sommarsäsong önskar en något äldre gubbe

Hans Forsslund

Kringelfjordens Skid- & Frilufts-förening

och Kringelfjordens Samfällighetsförening

OMSLAGSBILD:

Foto: Fredrik Luhr

Vy över Kringelfjorden / Älvrosfjorden

2025 firar tidningen 40-års jubileum, - och min ambition är att försöka hänga med dit.

- Trots att skrivandet nu går lite mer trögt med ökad ålder.

(Det avgörande är inte hur gammal man är, utan hur man är gammal, sa en klok vän till mig då jag tyckte tiden sprang ifrån mej.)

De små äventyren har blivit ännu mindre, huvudet lite tröttare och många av mina gamla vänner bland orsbefolkningen har lämnat oss för en välförtjänt vila på någon plats där inte ens Internet når. Så just dessa av mina vänner når jag inte längre, och har inte några nya berättelser att vänta. Men det finns förhoppningsvis några därute som vill berätta något för mej och- er, så hör av er.

Kringelfjordsnytt 40 år
1986 - 2026

Bilder: H. Forsslund
Flottnig: Lasse Olsson

Nya och gamla historier väntar på att få berättas...

Förutom mina egna "små äventyr" har flera av Norra Dalarnas invånare berättat spännande händelser och upplevelser från förr. Många av dessa har jag genom åren fört vidare genom Kringelfjords-Nytt. Några Kringelfjordare har också delat trevliga minnen och upplevelser genom åren.

Nu efterlyser vi fler "små äventyr", historier, händelser, kåserier - från nutid till dåtid!
Om ni vill hjälper jag gärna till med att "putsas till texten lite". Jättetrevligt om ni hör av er.

Kontaktuppgifter hittar du på sidan 3.

Skulle vara jättetrevligt om någon av er "Kringelfjordare" kunde komma med något bidrag till vår tidning. Och naturligtvis ni andra läsare här uppe i vårt vackra Särna- Idre- Grövelsjöfjällen.

Jag vet att vi har hundratals läsare av vår nätupplaga ute bland orsbefolkningen, både på svenska och norska sidan gräsen. Jag har genom åren berättat om en hel del "små äventyr" även från den norska sidan.

Bild: Nær Butikken

En liten Norgehistoria

Jag har en liten kortis här från Nærbutikken i Elgås parkering. För några år sedan parkerade jag bilen utanför affären i Elgås för att köpa jordgubbar. Jag reagerade på att en äldre man hade problem med att lämna sin vilt skällande hund.

När jag kommer ut med mina jordgubbar ser jag gamle norrmannen komma sakta bakande mot affären-tren samtidigt som han ropar mot bilen stille, stille nå, antagligen för att jucken skulle hålla sig lugn.

Några av Elgås is (glass)ätande ungdommar tittar intresserade på mannen och en av dem ropar glatt till den gamle mannen; *er det ikke bedre å sette på håndbremsen!*

"Naturresurserna" är många och riktiga häruppe

I tidningen har jag även försökt få med lite om att ta vara på vår fina miljö och utnyttja alla de "naturresurser" som vi lyckligtvis har här uppe.

Naturen- och naturupplevelser gör oss bevisligen lite friskare, positivare och gladare, vilket behövs när vi har några regeringschefer i vår omvärld som uppenbarligen fått vara ute i naturen och uppleva dess storhet och höra skogen, bergen, hedarna, sjöarna, myrarnas vänliga viskningar i vinden om ett liv värt att leva. Ett liv med fred och samklang med naturen.

Naturen ljuger inte, är inte respektlös, skadar inte sina besökare och grannar medvetet.

TÄNKVÄRT - LÄSVÄRT

Kloka frågor från ett barn – kloka svar från en av Sveriges mest älskade författare.

Min Eva är med i Astrid Lindgren-sällskapet och årets årsbok hade denna gång rubriken:

"Framtidstro trots allt"

Texter av Astrid Lindgren om samhälle och samexistens.

Något som nu är aktuellt än någonsin!

Ett utdrag av Astrids texter från årsboken.

En pojke, en liten sexåring, frågade mej en gång "Vad är vad är egentligen miljöförstöring, är det något farligt?"

Jag ville ju inte skrämja upp honom. Men jag sa ändå att, jovisst var miljöförstöring farligt, jorden var människans hem, sa jag, et underbart hem med gröna skogar och blommande ängar och klara källor och frisk luft. Och ett sänt hem måste man vara rädd om förstår du, sa jag, och då sa han "Det förstår väl alla människor!"

Trodde han ja! Jag hade inte hjärta att säga honom att om alla människor illa kvickt fick upp ögonen för vad som höll på att hända med vår sköna jord, så skulle vi inte ha någon vidare beboelig planet att överlämna till honom och alla hans jämnåriga, när det blev deras tur att ta hand om skötsel eller

vanskötsel av vårt hem på jorden.

Jo, du lille pilt miljöförstöring är någonting mycket farligt!

Astrid Lindgren

Astrid Lindgren sedd av Björn Berg 1985

Med önskingar om en framtids-tro på en härlig sommar

- med normalt sommarväder i vår härliga natur tillsammans med Dr. Natur som kan lindra mångahanda sjukdomstillstånd, och som är specialist på psykologi och erbjuder en fantastisk terapi som ger lugn, tröst och välbefinnande. - Och det helt gratis!

Ses i sommar
Hans

Naturfoton: H. Forsslund

Historien knackar på...

- och berättar om det strävsamma livet på en bosättning i ödemarken

Omlastningsboden vid St Harundsjöns östra ända där förnödenheter/varor förvarades i väntan på transport till eller ifrån Stenåsen Foto H. Forsslund

Det fanns ett annat Norra Dalarna för inte allt för länge sedan.

För att förstå din nya "hembygd" kanske du skall lära känna trakten och dess invånare och livet innan skidliftar och skotrar.

Det fanns en tid där det i bland kunde vara långt mellan gårdarna, hårt skogsarbete, flottning småskalig djurhållning.

Visst kunde det vara lite tufft i bland, men då som nu fanns glädjen. Det skrattades bland drängar och pigorna och kärleken spirade och gårdarfolket ordnade fester när tillfälle gavs.

Min gamle vän Elon Hedlund avled den 10 augusti 2019. Elon skulle ha fyllt 106 år i år om han fått leva. Elon har berättat mycket för mig. Bland annat om skogsarbete, flottningstiden, skidtävlingar, hur jularna var när han var barn och när järnvägen kom till Särna, och mycket, mycket mer.

(En bra start att lära känna din nya hembygd är att besöka skogsmuseet Lomkällan, i Särna).

Elon Hedlund 2011 • Foto: H. Forsslund.

Idre Fjäll skulle legat på Fulufjället...

Inte ordagrant förstås. När vi pratade om järnvägen berättade Elon att när det skulle planeras för en skidanläggning på orten så var det från början tänkt att den skulle ligga vid Mörkret på Fulufjället.

Som tur var kom man på bättre tankar och den första skidanläggningen för utförsåkning hamnade på Grängesåsvålen (nu Idre Fjäll).

1968 invigdes Grängesåsvålen Friluftsanläggningar med två liftar, två kaffestugor och 20 uthyrningsstugor.

Särnabanan - järnvägen invigdes sommaren 1928.

Det allra sista tåget, ett lok och några godsvagnar, avgick från Särna nyårsaftonen 1971. För 30 år sedan, 1973, var banan riven ned till Sälen.

Ett stort misstag

Att riva järnvägen var med dagens utveckling för turistnäringen ett jättemisstag. Tänk vilket lyft för hela turistnäringen i Norra Dalarna med en järnväg som går via Sälen till Särna där man efter en kortare bussresa på trekvart kunde stiga av vid Fjätersvålen och Idrefjäll, och till Kringelfjorden skulle det inte tagit mer än en dryg kvart!

För att återgå till rubriken.

Historien knackar på...

I höstas vid den välförtjänta lunchrasten under Kringelfjordens Skid- & Friluftsförenings arbetsdag knackade plötsligt en man på min axel. (Tyvärr har jag glömt namnet).

Han sträckte fram en handskriven lapp med ett namn och telefonnummer och sa, Britt-Maria vill att jag skulle ge den här lappen till dig och be att du kontaktar henne.

Norra Dalarna – en andra hembygd

Som fritidsboende i Kringelfjorden så har du fått en andra "hembygd" - Norra Dalarna. En hembygd som inte bara består av nutidens skidåkning, skoteråkning, fjällvandringar och sportfiske allt med modernaste utrustning utan en spännande historia!

Jag ringde upp och i andra ändan svarade Britt-Maria Jemt.

Britt Maria berättade att hon var född och uppväxt i Lillfjäten och har fortfarande en stuga kvar där. Britt-Maria hade en text om Stenåsens Fäbod som hon i sin tur fått av en dotter till Britt-Marias moster, Elin Jonsson i Lillfjäten.

Nu undrade hon om det kunde vara av intresse för Kringelfjordsnyttets läsare? Vilket det naturligtvis är.

Redan här knackade historien på i dubbel bemärkelse.

Vad Britt-Maria inte visste var att jag kände Elin Jonsson ganska väl. Jag hade ett flertal gånger suttit i Elins kök i Lillfjäten och lyssnat på när hon berättade om bygden.

Jag hade en kollega som i bland brukade hyra rum på övervåningen hos Elin när det var grupper som skulle ha skidprogram på Fjätersvålen.

Elin fällan

En lite kul detalj gällande boendet hos Elin var att min kollega Tommy som bodde på övervåningen, han kallade den lilla farstun man måste passera för att nå trappan till övervåningen för "Elinfällan".

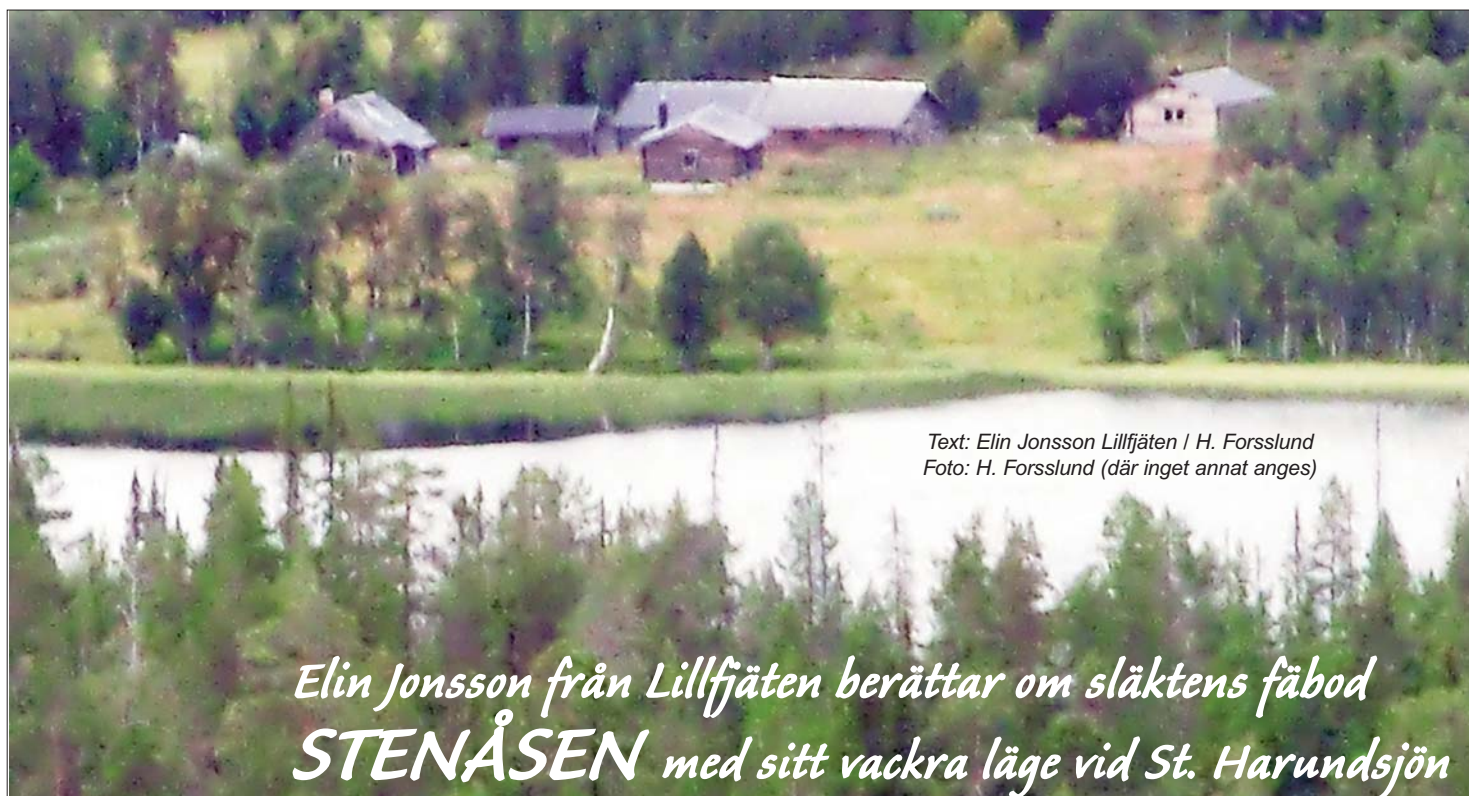
Detta kom sig av att köket låg i anslutning till farstun och Elin hade alltid dörren öppen. Elin var en charmig, snäll och inte minst en pratglad äldre dam. Om man inte var snabb nog så ropade Elin:

"kom in pojkar får ni kaffe!".

Oftast hade vi bråttom för vi jobbade med aktivitetsprogram för våra konferensgrupper uppe på Fjätersvålen och hade tider att passa, men ibland var man tvungen att vara lite artig och stiga in i köket.

Snabbkaffe blev det sällan tal om då Elin alltid hade så mycket hon ville berätta, så stressnivån ökade markant precis som hastigheten på bilen när vi väl kom iväg mot Fjätersvålen.

Forts. sid 6.

Text: Elin Jonsson Lillfjäten / H. Forsslund
Foto: H. Forsslund (där inget annat anges)

Elin Jonsson från Lillfjäten berättar om släktens fäbod STENÅSEN med sitt vackra läge vid St. Harundsjön

En släkt och dess bosättning i ödemarken

Elin Jonsson från Lillfjäten berättar om en tid
- inte allt för längre sedan

Efter dåtid kommer "nutid"... (Tidigare publicerat)

Efter Elins text så kommer jag att ta med er på en som jag hoppas spännande vandring ut till Stenåsens bosättning/fäbod.

Du kan välja mellan att läsa om den före eller efter denna text.

Namn och årtal i texten kanske är mest intressant för ortsbefolkningen, - men beskrivningen av gården, dess placering i fjällvildmarken och den del av livet som beskrivs är säkert intressant för de flesta av oss. Kunskap trevligt att med sig på en både vacker och spännande dagsvandring ut till Stenåsen.

Historien Knackar på hos
- en släkt och dess bosättning i ödemarken

Av Elin Jonsson f. Löfhög Olof Olsson,
Lillfjäten, Säma.

Nedtecknat Julafton 1963.

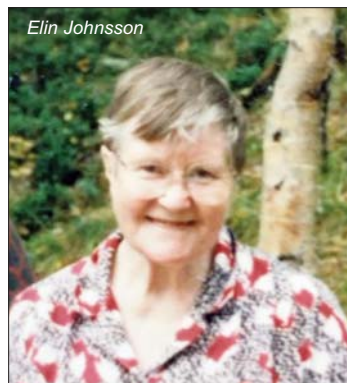
Texten är Elins ursprungliga, men en del ålderdomliga eller svårförståeliga ord/meningar har ändrats eller förklarats och styckerubriker har jag tagit mig friheten att ändra/lägga till för att göra texten mera lättillgänglig.

*St. Harundsjön i texten kallas bland ortsbefolkningen "Stenåssjön". Så står det även på vägskylden vid avfarten upp mot sjön från riksväg 311, vägen mot Sveg.

Hans

För de generationer som följer efter min på Stenåsvallen i Idre socken bör det vara av intresse att veta något om det förgångna, - om bygden och om den del av min släkt, som under svårigheter, kamp, slit och umbäranden bröt bygd men också fostrade ett hårdfört släkte.

Detta kan synas så mycket angelägnare nu med den nya tiden och dess campingläger, fritidsbebyggelse, hotell, "strövområden", kortfiskeområde, bilism och flyg och transistorapparater tillförts fjällbygden.

Elin Jonsson

Nya människor, framförallt stadsfolk, som i allmänhet tappat kontakten med det förgångna och därför med nya vanor/ och ovanor influerar på bygdens eget folk, vars förfäder dock var de som röjde väg och bröt mark med egna armar, utan hjälp av nutidens motoriserade röjnings- och byggmaskiner.

Men först en smula historik, även om det är omöjligt att utreda under vilka förhållanden Stenåsvallen tillkommit; en undersökning av de få och lösa uppgifter som finns på

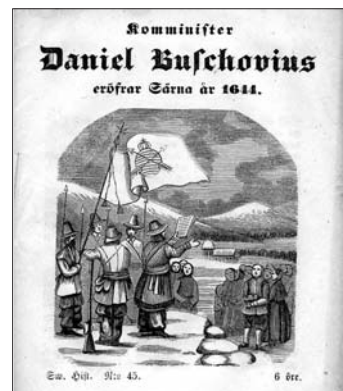
landsarkivet i Uppsala ger inga fasta hållpunkter.

Som bekant erövrade svenskarna i kriget mot Danmark 1643-1645 de norska gränsområdena Särna och Idre år 1644.

Det var då som 200 mora- och äldalskarlar under ledning av den i Buskäker, Stora Tuna, födde kaplaren i Älvdalen; Daniel Buscovius/1599-1677/ tågade mot Särnadalen och sarnakarlarna fick välja mellan strid eller underkastelse. De valde underkastelse och svuro svenska kronan tro- och huldhet.

Genom freden i Brömsebro 1645 blev visserligen norra Dalarna jämte Härjedalen och Jämtland svenskt område, men det skulle dröja ända till 1751, genom gränstraktaten i Strömstad innan tvisten om fjälltrakten kring Femundsjön blev bilagd

och Särna och Idre slutligen erkända som svenskt område.

Denna lilla "historiebok" tryckt 1861 och som beskriver "befrielsen" av Särna och Idre, har jag fått till skänks av "pryl- och antikvitets-samlaren (och bankmannen) Örjan Johansson. Bördig från Särna, numer bosatt i Stockholm. Fint litet häfte, men skriven på gammalsvenska och har ett svåräst typsnitt.

Att dessa människor till sist bröt upp är inte förvånande. Men att deras minne skall sjunka i glömska är onödigt.
För Ödebygden ligger fortfarande där och drömmar om dem.
Om nio boplatser med tolv gårdar Nord i Marken. Långt nere i söder och högt ovenskogs.
"Ödebygdsminnen" Tomas Ljung • Foto: H. Forsslund

Gårdarnas placering var livsviktigt med tanke på det bistra klimatet som framför allt rådde i äldre tider. En skyddande ås och nära till vatten gjorde klimatet drägligare, och sjön gav ett viktigt mattillskott i form av fisk som det fanns gott om på den här tiden. Ett källflöde nära bosättningen med möjlighet att bygga en mejeribu över där man kylde mejeriprodukter och färskvaror, var av största betydelse. (Gamla tiders kylskåp).
Tillgången på skogsbyte och myrhö gjorde att man kunde hålla några fjällkor och i bästa fall någon häst. Ofta räckte inte myrhöet till hela vintern som vissa år kunde vara ända in i juni.
Då kom "reserverna" fram i form av torkade lövruskor sparade från hösten.
Gården ligger på ca 730 m och själva Stenåsens (Stoåsen) högsta punkt ligger på ca 860 m.

Under denna mer än hundra-åriga period av ofred avlöste gränsstrider och överfall varandra.

Under sådana förhållanden blev en bosättning i fjällbygdens ödemarker synnerligen osäker.

Var, när och hur den första bosättningen kom till stånd är därför osäkert, då alla tillförlitliga uppgifter saknas; det kan ha skett tillfälligt eller mera konstant genom flyktingar eller strövande jägarfolk.

Gammelvallen

Idre socken, belägen mellan norska gränsen i väster och Härjedalsgränsen i norr är den nordligaste i Dalarna.

Söderut från Härjedalsgränsen ligger bergsträckningen Stenåsen.

I lä för nordanvinden under ryggen av åsen finns ett mindre område, kallat Gammelvallen, inne i Idre kronopark. Den ligger cirka 250 meter västerut från nuvarande *avvittringsgränsen för Stenåsvallen.

*Avvittring var den process genom vilken enskildas mark skildes från statens.

Enligt tradition skulle flyktingar varit de första som slagit ner sina bopålar här.

Vilka de än varit så har de sannolikt kommit väster- eller norrifrån, troligen från Foskroshället.

Folk som av en eller annan anledning velat dra sig undan till ödemarken har alltid funnits, särskilt under oros- och krigstider.

De kan ha dragit vidare när läget ändrats eller när deras existens krävt andra möjligheter. Boplatserna, tillfälliga eller mer beständiga, har då övergivits och lämnats öde till förintelse och glömska.

Benämningen Gammelvallen har tydligen mer än hundraårig hävd Idre sockens äldste, Drängpers Olle Olsson, Idreby, 99-årig, född på Stenåsvallen nyårsafton 1863, död 2 februari 1963 han berättar att han under sin barn- och ungdomstid fick vara hos sin farfar, Gammel Olle på Stenåsvallen och hjälpa honom i arbetet.

Olle berättade också att det vi nu kallar Gammelvallen, nordväst om Stenåsvallen, också kallades så under hans barndom och att det inte fanns annat än spår efter hus från en tidig boplatser samt märken i gamla granar, där kor torde ha varit bundna.

Som vi syskon minns från vår barndom, fanns i gamla granar kvarlevor efter *sinkor av envildjor, som stuckits in i stammarna, där kor varit bundna. Dessa granar fanns kvar ännu för ett trettiotal år sedan Att de avverkadades var ett misstag, då revirjägmästaren hade sagt till att de skulle sparas.

Mjölknningen torde till en början ha utförts över en urholkad stubbe. Det finns spår från bostad av enklaste slag, utgjordes sannolikt av ett s.k. störrös/eldhus som var vanliga i långt senare tid. Det finns för övrigt i Gammelvallens grannskap lämningar som tyder på att ytterligare två familjer har varit boende där.

Vilka som än slagit sig ned på Gammelvallen så var de säkert beroende av det naturen kunde ge i form av vilt, fisk och foder samt skydd åt deras boskap.

MEJERIBU Valdalsbygget. Interiören är från Foskdalsvallen.

*Halsband/tjuder att binda fast boskap runt hals eller ben med.

Stenåsvallen som fast bosättning

Den första numera kända fasta bosättningen på Stenåsvallen ägde rum, omkring 1830, då min farfars morfar, Drängs Olof Persson/senare allmänt kallad Gammel-Olle/ bosatte sig där med sin familj, byggde och tog vallen i bruk.

Den förste nu kände av min släkt är min farfars morfars far Drängs Per Olsson, född 1768 i *Heden. Gift 1800 och död 1850 i Fjeten. Hans hustru Sigrid Ersdotter, som efterlevde honom, var född år 1770 i Glissjöberg i Härjedalen. De hade sonen den ovan nämnde Olof, född 1805 i Fjeten, och dottern Sigrid, född 12 april (ev. juli) 1817 och gift 1838 till Hede.

*Särnaheden

Dessa uppgifter är liksom flera andra hämtade ur Särna

"Husförhörs och

Hushållsuppgifter" /1682-1859/ på landsarkivet i Uppsala.

Man bör i detta sammanhang framhålla att Idre blev egen socken först åren 1916- 1918 och blev då helt avskilt från Särna. Med Fjeten avsågs nuvarande Lillfjäten.

Storfjäten, som tidigare tillhörde Lillhärda i Härjedalen, har, liksom Häggsberget i Linsäll, på grund av dessa byars avstånd till sina respektive kyrkosamhällen, "nyligen" tillförts Idre socken.

Det är sålunda ovannämnda Olof, född 1805, som med namnet Olle Persson skrivit under ansökan om *storskitessförrättningen för Stenåsvallen.

Hans fullständiga namn är Drängs Olof Persson /gammel-Olle/. Hans hustru Anna Ersdotter var född i Idre den 8 april 1812. De fick sex barn: Sigrid, f. 4.3.1832; Per, f. 22.9.1833; Olof, f. 8.4.1836; Ingeborg, f. 25.11.1840; Kari, f. 1.3.1844; Erik, f. 26.5.1850. Deras son Olof f. 8.4. 1836 /Drängs Olof Olsson/, slog sig ned på en plats öster om vallen, flyttade senare ner till Lillfjäten, men bodde under somrarna på Stenåsvallen.

Forts. på sid. 8

Nybyggarna intog ödemarksbygdens berg, myrar och moräner för sin utkomst och överlevnad.
- Ödemarksbygden gav inte så mycket tillbaka till detta starka strävsamma folk!

Drängs Olof Olsson gård i Lillfjäten, låg mitt emot min fars på andra sidan älven.

Sedermera flyttade denne Olof med familj till Idrebyn. Hans son är den tidigare nämnde 99-årige Drängpers Olle Olsson.

Drängs Olof Perssons måg Olle Olofsson, gift med Olof Perssons äldsta dotter Sigrid, och blev så småningom gemensam brukare med svärfadern av gården efter deras ansökan av den 17 november 1879 avvittrade området på Stenåsen, på vilket svärfadern efter storskiftet fick lagfart.

Drängs Olof Perssons dotter och Olle Olofsson från *Löfhögen i Härjedalen blev sålunda kvar på Stenåsvallen som brukare, samt år 1855 föräldrar till min farfar Löfhög Olle Olsson /kallad Stenås-Olle/ som var enda barnet.

Från Olle Olofsson far härstammar vårt familjenamn Lövhög, en by i Lillhärdal. Min farfar, "Stenås-Olle", gifte sig 1883 med Karin Jonasdotter från Lillfjäten. De bodde tillsammans med hans föräldrar på Stenåsvallen och fick sitt första barn 1884. Hans svärfar, Karins far, dog den 2 maj 1885.

Livet uti "ödemarksbygderna" var något helt annat än stadsbornas

Fotot är taget 1940 i Hågodalen en annan av ödemarksbygdens gårdar. Då hade de välbeställda borgarna i Stockholm kunnat festa och druckit punch och andra "ädla" drycker på Berns Salonger sedan 1863!

Bilden är ur boken Ödebygdsminnen av Tomas Ljung

**Storskiftesreformen hade två huvudsakliga syften; dels skulle åker- och ängstegarna sammanföras i färre enheter, dels skulle den gemensamt ägda marken delas upp mellan brukarna för att därigenom hävdas bättre*

**Löfhögen i Härjedalen.*

Kan låta väldigt lång från Lillfjäten. Men ligger på andra sidan Vedungsfället. Fågelvägen ca. 2 mil. I gamla tider naturligtvis en strapatsfylld vandring över fjället med klövjade hästar.

Klövjad häst= Dåtidsens "lastfordon"
Bild från Lasse Olsson/Mörkret

Under den period av fast bosättning på Stenåsvallen, som nu var avslutad blev förbindelserna med yttrevärlden särskilt knapphändiga. Belägenheten i ödemarken medförde stora avstånd inte bara till grannar och annan bebyggelse och inte minst till orter där man kunde finna inköps och avsättningsmöjligheter, läkarevård m.m.

Till Idre, som var närmaste by var avståndet över fjällen minst 2 mil. Färden dit gick över sjöar, myr och fjäll och företogs helst under vintern på skidor och med varorna på en kälke. Färden ställdes öster om Slagåbäckstöten genom Slagåbäcksmön förbi Burusjön och över Tannama.

De största inköpen gjordes naturligtvis på vintern. Skulle man få bästa avsättning för sina produkter, för vilt och skinn ställdes färden till Norge.

Den 13 oktober samma år hölls arvskifte efter Karins far. Därefter byggdes gården i Lillfjäten, den min far nu äger. Min farfars mor, Sigrid Olofsdotter, med man flyttade sedan med sin son "Stenås-Olle" och hans familj från Stenåsvallen till Lillfjäten.

Detta var antagligen omkring 1886 och därmed upphörde Stenåsvallen att vara ständigt familjebosättning för min släkt. På så sätt blev Stenåsvallen därefter fäbod till vårt hemman i Lillfjäten. Sigrids man, född 1836, dog 1927 vid 91 års ålder; hon själv långt senare. Det sägs om Sigrid Olofsdotter att hon var allvarlig, bestämd och rättvis.

Berns Salonger invigdes 1863 • Ovan invigningen av **nya konsertsalen 1886**

Teckning & fakta: Populärhistoria.se

Berns fick snabbt en central roll i svenskt nöjesliv. Här såg stockholmarna varietéteater, här hängde Strindberg och här öppnade Sveriges första kinarestaurang.

Obs. Bilden tv. är tagen 54 år senare än teckningen ovan!

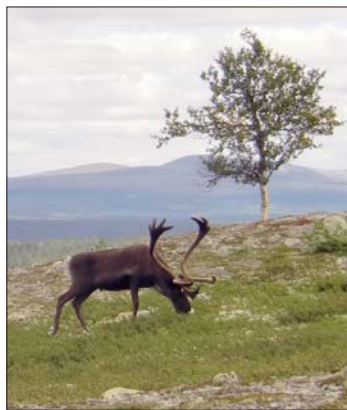
Vy från gårdstakten på Stenåsens fåbod mot Slagubäcksstöten och Nipfjället

- Stenåsvallens läge är vackert men den omgivande naturen är karg och klimatet hårt, starkt fastlandsbetonat; tallbevuxta moränåsar omväxlar med stora myrområden; i dalgångar och utefter fjällbäckar finns gammal urskog av gran. Gränsen för fjällbjörkens utbredning går ungefär 900 m.ö.h., där fjällheden tar vid.

För fjällbornas uppehålle under äldre tider var tillgången på älg och den rikliga förekomsten av skogsfågel nödvändig. Även förekomsten av större rovdjur och av andra pälsdjur var riklig.

Att det fanns gott om björn även i den här trakten är tydligt, när det enligt den officiella statistiken under perioden 1856 till 1900 fälldes icke mindre än 497 björnar i Dalarna.

Ett förnämligt vilt, som tidigare förekom i stora flockar, var vildrenen.

De sista utrotades av lapparna på 1860-talet. Lapsk befolkning i Idre kan nämligen spåras tillbaka till 1600-talet, dock inte konstant.

Numera finns sedan länge fast lappläger i Idre /Foskros vid Hällsjön/. Vinterland åt sydost till Storfjäten.

Betesområdets längd c:a 6 mil. De renflockar som nu ständigt förekommer på markerna kring Stenåsen är sålunda tamrenar tillhörande Idrelapparnas stora renhjordar.

För fjällbornas livsuppehålle var säkerligen fisket och tillgången på fisk viktigare än jakten.

Tillgången på fisk var antagligen också rikligare än nu och fisken lättåtkomligare än viltet. I de klara källsjöarna och vatten dragen, som här och var blänka fram mellan skog och fjäll, fanns stor laxöring och sik, även gädda och abborre.

Stenåsvallen som
*avvittring.

Stenåsvallen ligger i nordvästra hörnet av Idre socken på Idre kronopark. Stenåsen är en skog-beväxt bergås /879 m.ö.h./ som sträcker sig åt öster utefter Stora Harundsjön - 735 m.ö.h. På åsens södra sluttning mot sjön ligger Stenåsvallen. Avvittring av mark tillhörig kronan gällde Dalarna och Norrland och började mot slutet av 1600-talet. Inom Särna och Idre fullbordades avvittringen vid storskiftet, som i Särna började år 1879.

Ansökan om förrättning angående Stenåsvallen har enligt gamla papper följande lydelse: "Om tillstånd att få intaga, samt att för all framtid äga och begagna de uti vidfogade synebevis omförmälda odlingslägen heter belägna å Särna sockens oskiftade kronomarker anhålles ödmjukligen Idre den 17 november 1879, Olle Persson, Olle Olofsson, bägge i Stenåsen.

Stenåsvallen erhöll vid storskiftet nr 18 litt. S i Foskros bestämt till 224,60 red. bandland, i ett köpebrev upptaget till 96,68 ha.

*Avvittring var den process genom vilken enskildas mark skildes från statens.

Det i ovannämnda ansökan omnämnda synebeviset avsåg också en damm, som de båda byggt i Småsjöan.

Därvidlag lämnades emellertid ansökan utan åtgärd eftersom storskiftet redan var påbörjat. Dammen var byggd för att bevattna slätterängarna uppefter ån. Det byggdes först en damm i ån, senare en mellan övre och yttre sjön.

Det har funnits hävderätt på denna slätter, men de blev aldrig ägare till marken. Resterna av en gammal lada finns ännu kvar där.

Under vilka förhållanden den nuvarande Stenåsvallen har sitt ursprung blir endast ett förmodande, att den tillkommit som en fortsättning av bosättningen på Gammelvallen.

Under ofredsår och gränstvister kan hela vallen ha lämnats öde och bortglömd tills min farfars morfar omkring 1830 slog sig ner där. Det kan framhållas att Stenåsvallens avvittring kom först 50 år senare. I Uppsala arkivs handlingar /Särna 1682-1859 / finns ingenting som

anger Stenåsvallen eller Foskros nr 18 som boplatser. Under alla förhållanden är platsen för bosättningen på Stenåsen väl vald: vackert läge vid stranden av Stora Harundsjön med utsikt mot södra fjällvärlden med Nipfjället och Molnet /1191 m.ö.h./ och Slagubäckstöten /1088 m.ö.h. närmast i fonden.

Valet av boplatser hade förmodligen viktigare motiv än det vackra läget.

Försörjningen först och främst och i andra hand kanske det avskilda läget. Omgivningen var ödemark i verklig mening.

Endast skog, myr, vatten och fjäll. Ingen odlingsmark, inga banade stigar till andra boplatser.

Forts. sid 11

Kylslaget fiske 1930-tal • Bild från Lasse Olsson/Mörkrets arkiv

Kurvans TYG & KLÄDER
IDRE 0253-205 04

Välkommen till oss
 Kläder och tyger i mängder!

BUTIKEN SOM HAR DET MESTA.
 Här hittar du: Dam, Herr & Barnkläder.
 Tyger: metervaror och färdigsydda gardiner.
 Garner, stickor, sybehör

Vi syr även på beställning.

Syrran & Jag
 Kurvans

Välkommen till vår butik mitt i byn
 Heminredning för alla

Lakan • dukar • ljus • lampor • mattor • handdukar • skor mm.

0253-205 03

Öppettider för båda butikerna

Måndag - Fredag	10:00 - 18.00
Lördag	10:00 - 13:00
Söndag	Stängt

Välkomna önskar personalen!

Välkommen till den vänliga butiken

Missa inte våra veckoerbjudanden

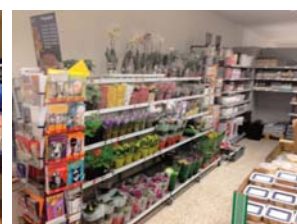
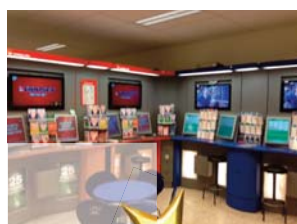

Frukt & Grönt

Fräsch frukt och grönt hela året.
Naturligtvis med årstidsanpassning på primörerna.

Hos oss bunkrar du upp för
fjällvandring och utflykt

Nu har vi både
Självs scanning och snabbkassor

SJÄLVSCANNING

Enklare kan det inte bli!

Ska ICA-kort i butiken

- Dra ditt kort i kortläsaren • ditt namn syns på displayen • en lampa tänds på aktuell scanner • ta scannern och börja shoppa och scanna dina varor
- gå till självbetjäningsskassan
- Dra ditt ICA-kort i läsaren på skärmen
- betala som vanligt med konto/betalkort

Här hittar du

Stor sortering på LIVS & HUSGERÅD

CHARKAVDELNING med grillat

SMÖRGÅSTÅRTOR på beställning

LOKALA VILT & GETprodukter

FJÄLLRÖDING fryst

EGET BUTIKSBAGERI med CAFÉ

TÅRTOR på beställning

SNITTBLOMMOR & KRUKVÄXTER

Vi är ombud för:

Se veckans erbjudande på hemsidan...

ica.se/idrebua • Vi finns även på Facebook

IDRE BUA Tel. 0253-200 03

Nybakt bröd varje dag

I vårt butiksbageri bakar vi varje dag
gott mat- och kaffebröd

Kafeteria

Stanna gärna och ta en fika med gott kaffe
och nybakat bröd eller en god lunchmacka

Färdiga lunchsallader från ICA

Vi har flera fräscha sallader att välja på
— take away —

ÖPPETTIDER

Mån-Lör 8-20 • Sön 11-20

Välkomna till

ICA Supermarket

Idre Bua

Mikael och Marie med personal

Stenåsvallen som fåbod.

Efter familjens flyttning från Stenåsvallen till gården i Lillfjäten blev "vallen" betraktad och använd som fåbod till gården i Lillfjäten.

Benämningen fåbod och "vall" härleder sig från den nära gränssamhörigheten med Härjedalen, där benämningen är den nämnda, t.ex. Lofjätåsvallen och inte som neråt Idres gränstrakter mot Norge "säter" tex. Grundagssäter. Stenåsvallen har däremot aldrig varit s.k. långfåbod, då vi inte haft någon hemfåbod i Lillfjäten.

Användningen av Stenåsvallen som fåbod har i övrigt blivit den för fåbod i Dalarna och Härjedalen vanliga. Den period som därmed inlett har undan för undan medfört många yttre förändringar i livsföring och arbetsförhållande, som naturligtvis också inverkat på vallens utnyttjande.

Husdjurens långväga förflyttning till och från Stenåsvallen, för det mesta två gånger varje sommar, blev en ny och krävande prestation för både människor och djur. Betet på vallen skulle naturligtvis tillgodogöras som förut och slåttern tillvaratogs efter behov. "Buföringen" till Stenåsvallen krävde att djuren fick drivas över Torråsen fram till Stora Harundsjöns östligaste vik vid utloppet från Lilla Harundsjön för att sedan vandra efter stora sjön fram till vallen.

Allt annat som skulle föras till eller från vallen måste klövjas eller bäras, i båt över sjön eller på stig och spång utefter sjön.

Klövjehästarna gick den kortaste vägen över Torråsen fram till sundet invid vallen, där klövjarna hämtades med båt och hästarna fick simma över. Det uppstod många gånger farliga situationer vid sådana tillfällen. Likt alla fjällsjöar har Harunden lätt att bli gropig vid blåst och befintliga båtar var små och dåliga; så det kunde lätt bli olyckstillbud.

Sedan Stenåsvallen blev fåbod har också förbindelserna blivit annorlunda: bekvämare och lättare för både Stenåsvallen och Lillfjäten.

Ännu vid sekelskiftet (18-1900) saknade nämligen byn Lillfjäten riktig vägförbindelse med den större yttervärlden. Omkring 1910 blev en enkel men farbar körväg byggd till Lillfjäten nerifrån Älvros från den farbara vägen mellan Säma-Idre.

Den enkla vägen upp till Lillfjäten förlängdes senare upp till Sörvattnan i Härjedalen. Numera är denna väg ombyggd till bilväg. Det gav domänverket möjlighet att från en lämplig punkt på nämnda väg under åren 1946-1947 bygga en väg till Stora Harundsjön för timmertransport från Småsjöarnas flottningsområde. Flottningen är numera nedlagd;

**uppfostringsverket vid sjön revs*

1959.

Transport till vallen (Yttre Hågodalen) med klövjehäst. Troligen i samband med buföring.

Bild: Ödebygdsminnen / Tomas Ljung

Genom denna nya väg samt motorbåt har samfärdseln med Stenåsvallen blivit utmärkt under sommaren

Under annan årstid och innan vägen var byggd var förbindelsen med bygden lika svår som tidigare. Vägens ändpunkt vid sjön kallas Sandviken och där har nu domänverket planerat campingläger.

**Uppfostringsverk en maskin som tog upp timmer ur sjön för lastning på lastbil.*

Byggnader och inventarier

Byggnadernas inbördes placering på Stenåsvallen läge är mycket tilltalande där de ligger på sluttningen mot sjön, och med den skogklädda åsen som bakgrund vackert kringgårdad som den är av björk och en yttre hägnad av kluven *gärdsel till skydd mot dels egna betesdjur, dels Idrelapparnas renar.

Gräsvallen runt gården är under sommaren grönskande skön och blomsterfylld, har en yta av c:a 1½ ha; gräset slås, förvaras i lada och används numera som tillskottsfoder under betestiden.

**Gärdsel= gärdesgård/gärdsgård*

Den första bebyggelsen utgjordes sannolikt endast av det *störrens som fortfarande finns kvar, även om det troligen inte från början stått på sin nuvarande plats. Den gamle Drängpers Olle Olsson berättade att det förr stod strax nedom *bokammaren mot sjön till. Störrens är en ryggåstuga, uråldrigt fönsterlöst eldhus med jordgol. En bred lave eller bänk utefter vardera långsidan utgör enda inredningen. Laven, utförd av kluvna stockar med de plana ytorna uppåt, är lagd direkt på jordgolvet.

Gärdsgården stängslades oftast inte in kreaturen, - utan ut dem från vallen.

SMÅSJÖÄN - Svårt att förstå att på denna lilla å har tusentals gammelfuror färdats från småsjödalerna ner till St. Harundsjön. (Eller "Stenåssjön" som ortsbefolkningen kallar den).

Mitt på golvet en eldstad och i taket ett stort *rökfång.

På för ändamålet smidda järnkrokar hängdes mesostkitteln över öppen eld. Numera står mesostkitteln på en rund ugn/norskspis/, och störröset kallas nu "kokhus".

I detta störröset bodde till sin död Drängs Olof Persson i Gammel-Olle/ med sin familj. Vid avlägset belägna slättermarker var det ofta vanligt med ett störrös till matlagning, vila och kanske övernattnings.

**Störrös= Enkel byggnad med eldstad mitt på golvet och hål i taket för röken.*

**Bokammare= huvudbyggnad*

**Rökfång= invändig spiskåpa som leder röken mot rökhålet*

Sett från sjön ligger husen likasom i en öppen fyrkant med stugorna främst.

Man kan tala om två stugor, då det finns en kammare med järnspis i anslutning till boden, som ligger parallellt med den egentliga stugan. Mellan dessa är diskbordet placerat i det fria; detta har alltid varit fåbodssysslornas centrum, här har mjölk-kärnen diskats, ostkaren skurats och förvarats.

En stor kittel med kokande vatten måste till för att allt som hade med mjölk och ost att göra skall kunna hållas rent.

I bakgrundens mitt står en långa bestående av ladugård /fjös/lada och stall med tillhörande lider samt, närmast bakom, får- och getstall och längre bort mjölkbod med kallkälla och störrös /kokhus/.

I ladugården finns öppen gråstensmurad eldstad. Bakom ladugården finns en stenmurad brunn med dricksvatten för hushållet; ur den vattnades djuren vintertid; under sommaren fick de sitt behov av vatten i sjöar och fjällbäckar.

Forts. sid 12

I ladugården / fjöset finns öppen gråstensmurad eldstad (Nutid)

Alla hus är uppförda av timmer under spåntak och förhållandevis stabila, eftersom de ursprungligen varit avsedda för vinterbruk.

När de blivit uppförda är numera okänt. "Gammel-Olles" dotter och måg byggde åt sig omkring år 1850 den stuga med öppen eldstad av gråsten vilken brann ner 1946. Ny stuga i samma storlek och på samma plats uppfördes året därpå. Eldstaden är däremot nyuppförd av eldfast tegel. All matlagning förekom endast över öppen eld.

Av inventarier och husgeråd fanns för en bofast familj endast det allra nödvändigaste som i äldre tider kunde tillverkas med egna händer.

Numera är det mesta utbytt mot en senare tids husgeråd och inventarier. Vid branden 1946 förstördes en del äldre saker, bl.a. en gammal moraklocka och en förrådsista.

Vallkullor på Stenvallens fåbod. Fulufjället i bakgrunden

Bild från Inga Wall Särna

Det finns ändå mycket gammalt kvar av sådana redskap och ting som var nödvändiga för skötseln av djuren, för smör- och osttillverkning, för jakt och fiske och för husbehovsarbete inom och utomhus, men en stor mängd gamla saker har förstörts.

Min farmor berättade att bakom ladugården brändes "högvis med gammalt skräp", som ersattes med nya saker, ovetande hur galet det var. Hon fick nämligen ärva sin far som var mycket förmögen och fick därigenom råd att skaffa nytt, med påföljd att det gamla förstördes.

För arbetet på sjön med fisket användes förr inte båtar utan flottar.

De som fiskade hade var och en sina ställen för flottarna. Dessa ställen fick namn efter flottarnas ägare. Det finns sålunda en vik vid Småsjöarna, som fortfarande kallas Lillpersviken efter någon som haft sin fiskeflotte där. Men ingen minns vem denne Lillper var.

Husdjursskötseln.

För fjällbornas utkomst och försörjning utgjorde husdjurens avkastning en mycket viktig del, eftersom det inte fanns någon odlingsjord; bete och tillgång till slätter fanns ju överallt på myr och i skog.

Av den gamla bevarade inredningen i ladugård och stall kan man bedöma hur många djur som i regel fanns sedan den fasta bosättningen blev ordnad och kunde utnyttjas. Det blir 7 kor, 5 ungdjur, 25 getter och 12 får.

Under sommaren drev vallkullor djuren "i bet", de "jätte/getade" som det heter här. Djuren fick ju inte beta de myrar som skulle slås, vilket var en av orsakerna till vallningen. Mellan åsarna ekade det av lockrop, som nu ingen kan göra efter. Vinterbehovet av foder hämtades från myrar och slätterängar. Från ladan vid Småsjöarna drogs fodret den långa vägen hem på kälke vintertid. Häst fanns inte. Vass slogs i sjön och bärgades i ladan som nu ligger väster om vallen. Torvströ togs upp på mossen strax öster om vallen, hässjades och hemfördes i lada.

Ladugården med koboxar. Boxarna för kalvar finns tv. Ej med i bild (Nutid)

Rovdjur och gammal folktrö

Det finns inte många minnen om upplevelser med rovdjur som under vallning ofredade kullor och husdjur. Däremot hörde man oftare talas om kringströvande manfolk som orienterade av koskällan hittade kullor i skogen. Kullorna var mer rädda för luffare än för varg och björn,

I gammal folktrö fanns det gott om hedniska riter.

Sålunda ansågs det t.ex. nödvändigt att kasta en eldbrand över korna samt "slå i stål" i övre dörrposten så att korna till skydd mot "oknytt" kom

att gå under "stål" när de första gången under våren skulle ut på bete. Kanske fortsatte man härmed även sedan man inte trodde på det. Den lekfulla utstyrsel av djuren som präglar traditionerna exempelvis nere vid Siljansbygden förekom emellertid inte.

Tragedier och episoder i ödemarken.

För fjällvärldens människor, som var helt hänvisade till sin fasta bosättning i ödemarken och utan kontakt med någon bygd, kunde livet vara mycket prövande.

Välkommen till Gulf Idre!

Kiosk
Fastfood
Smörgåsar
Ved
Biltillbehör
Drivmedel

Däckverkstad
Hyrsläp
Gasol
Bilbatterier

ÖPPET
Mån–fre 07–21
Lör–sön 08–21

Gulf Idre
0253-201 12
info@gulfidre.se

Deras bekymmer för uppehållet, deras farofyllda strapatser och äventyr som man upplevt så nära vår egen tid, har vi svårt att fatta och sätta oss in i!

Det skimmer av poesi som vilar över fjällfolkets upplevelser stämmer inte med den hårda verkligheten.

Därför kan det för efterkommande i min släkt vara nyttigt att få erfara under vilka svårigheter tex. mina farföräldrar, Stenås-Olle och Karin Jonasdatter, levde innan Stenåsvallen helt lämnades som fast bosättning.

Under åren 1884-1898 fick Stenås-Olle och Karin tio barn. Av dem dog fem strax efter födseln, en flicka efter 18 månader och en son efter 3 veckor. Sönerna Jonas, f. 21.4.1884, och Oskar f. 17.6.1898, drunknade den 17 september 1914.

Min far, Löfhög Olof Olsson f. 5.7.1890, släktens huvudman, har sålunda under 50 år varit den enda överlevande av den stora barnaskaran!

När det värsta hade hänt...

Om Karins barn, tvillingarna Olof och Maria, f. 10.11.1886, vet man ingenting om hur länge de levde.

Farmor berättade emellertid, att den ene dog och att föräldrarna gick till Idre för att begrava den. Karin måste förstås ha den andre med sig. Så dog också den på vägen över fjällen.

De fick ligga i samma kista!

Rester av gammal damm vid Småsjöarna. Troligen av yngre datum än den i texten

- Så blev det ännu värre!

Sommaren 1914 hade de byggt en damm mellan Övre och Yttre Småsjöarna, och den 17 september var farfar där och hade barnen Jonas och Oskar med sig för att lägga sista handen vid dammbygget. De hade den dagen också Olof Svensson från Fjäten med sig.

När allt var klart skulle farfar och Olof Svensson koka kaffe och bröderna skulle hämta en båtlast torv att lägga i reserv från andra sidan en vik av Övre sjön. Ingen såg när olyckan hände. De hörde hur det stöjades och skreks, men det var

vanligt att pojkar förores, så farfar sa bara: "Dom där dom orkar dom, dom är inte trötta dom inte." Men när det blev tyst och ingen kom ner, gick han upp på backen som skymde viken och fick då se att båten hade havererat.

Farfar brukade säga: '? Det var de tyngsta steg jag tagit, när jag måste gå till vallen och ta la om för Karin vad som hänt."

Jag minns att det var liksom en tyst överenskommelse hemma, att vi aldrig nämnde dammen så att farfar och farmor hörde det.

Ja, farfar och farmor blev väl med tiden förtrogna med sorgen! Man skulle nästan kunna säga att hela deras äktenskap var en enda lång tragedi - om man här till lägger att farfar blev blind två år efter pojkar-nas drunkning

Det var hårda villkor för alla här uppe den tiden, men Stenås-Olle och Karin var särskilt hårt drabbade. Men hur underligt det än låter var det hos dem man sökte tröst och hjälp, när det var svårt. Och det finns många som kan berätta att de fick det i rikligt mått.

För att belysa hur man levde på den tiden och att man fick vara beredd att klara sig i alla situationer, det kan följande episod som mina farföräldrar berättade om visa.

En afton kom en kvinna till Stenåsvallen från Hågådalen. Två mil hade hon gått till fots över fjällen. Man förstod hennes ärende ganska snart. Hon skulle få ett barn och hade gått ända till Stenåsen för att få hjälp. På ryggen hade hon en skinn-säck som innehöll den blivande världsmedborgarens utrustning och i den ämnade hon bära barnet tillbaka. Hon hade börjat känna värkar sista biten av vandringen, och hon födde sitt barn på kvällen. Födseln lär ha hänt i "störroset".

Redan nästa morgon ville hon gå hem igen, men lät sig ändå övertalas att stanna till dagen därpå.

Forts. sid 14

Lena's

KÖK & BAR, SÄRNA

Mat
lagad med
kärlek

Utsedd till Sveriges bästa campingrestaurang 2025 av ACSII!

Lunchbuffé, pizza, à la carte
i mysig herrgårdsmiljö

Restaurangen, Lena's Kök & Bar erbjuder smakupplevelser genom våra rätter som tillagas på lokala råvaror enligt gamla traditioner.

RESTAURANGENS SPECIALITETER ÄR BL A:

Älgfärsbiffar & Älgpölsa samt vår egen Älgcarpaccio. Renskavsgryta och renburgare. Stekt rödingfilé med messmörssås samt kokt röding med römgröt. Utöver detta finns Hjortron & vår egen helt unika Kolbottenglass att anjuta till dessert.

Glöm inte våra Buffékvällar, tisdag-lördag V. 27-32

FÖR ÖPPETTIDER, BOKNING & EVENT:
sarnacamping.se | Tel. 070-333 05 18
info@sarnacamping.se

"BJÖRNES MAGASIN"

I ett oväder en septembarnatt mellan lördag och söndag september 2017 travade nalle förbi efter Fiskartorpsvägen och tömde sitt magasin vid vägrenen, sedan gick Björne hela vägen genom byn ner till telefonkiosken. Onödigt besvär kan man tycka då telefonen är borta sedan länge, och telefonkiosken numer är informationskiosk och lånebibliotek. (Någon bybo påstod att senaste numret av Svensk Jakt saknades!)

Glada jägare
Bild från Lasse Olsson/Mörkrets arkiv

Om nybyggares äventyr i denna avlägsna öde- och vildmark finns tyvärr inte många upplevelser bevarade för eftervärlden, dock tvenne äventyrliga björnjakter. Drängs Olof Persson /Gammel-Olle/ var en vida omtalad jägare, som med sin mynningsladdare fällt många björnar.

Det berättas att Gammel-Olle jämte två Idre-karlar planerad vildrens jakt, som fick ett annat förlopp än det avsedda. Gammel-Olle hade stämt möte vid Slagåbäcks-hällan med Idre-karlarna för att jaga vildren.

Idre-karlarna kom emellertid för tidigt och började jakten, som blev på björn istället för på vildren. De hade kommit på ett björnspar och börjat "ränna"/åka skidor i spåret. Det blev omöjligt för björnen att hålla undan i den djupa snön och i en brant utförsbacke hoppade björnen kvickt åt sidan och kastade sig över mannen som kom först. Det blev en vild brottning.

Tre gånger lyckades mannen slå ned björnen, men sedan började krafterna ta slut. Något skott kom inte från kamraten, som tydligen inte var situationen vuxen. Björnen hade nu övertaget, men då hade Gammel-Olle från Stenåsen äntligen hunnit fram och med välriktat skott gjorde han slut på striden och räddade mannen.

Om en annan björnjakt berättade min farfar "Stenås-Olle".

När farfar var en liten pojke (han var född 1855) envisades han att få följa sin morfar när denne skulle "sta och knäppa" en björn, som de visste uppehöll sig vid Lilla Harundsjön. Det låg ju så nära och morfadern gav så småningom efter för pojkens böner.

De tog sig över sjön och gick den lilla biten fram till Lilla Harundsjön. Farfar var glad att han kunde klara sig själv och inte vara sin gamle morfar till besvär. Han anade inte då, att hans mod den dagen skulle sättas på ett hårt prov.

De fick syn på björnen ett stycke ifrån sjön, men björnen var ovetande om den annalkande faran. Morfadern laddade, tog sikte och sköt. Just som kulan träffade björnen tvärvände denne och kom rätt emot "jägarna".

Björnen kom med rasande fart, men tvärstannade när den fick en vindfädd gran mellan sig och jägaren. Björnen, som stod på bakbenen, slog med ramarna och röt, medan drägel och blod stänktes över den gamle mannen som stod lugnt och laddade om.

Sämrare var det med den andre "jägaren", som hade slagit armarna om morfaderns ben. Vid en hastig blick bakom sig till den vettskrämde pojken yttrade morfadern:

"Du ska se han är rädd han å den token". För andra skottet stöp björnen. Gammel-Olle kunde göra ytterligare ett streck på bösskolven; hur många där fanns minns ingen.

Under större delen av 1800-talet var den rikliga förekomsten i Idre fjällvärld av våra större rovdjur - björn, varg, järv och lo - ett ständigt hot mot nybyggarens djur och ibland även mot honom själv och hans familj.

Med undantag för varg förekommer fortfarande de andra, men numera sporadiskt.

Det hände sålunda under min fars barndom i slutet av 1800-talet att en björn rev vallens alla får, åtta stycken. Fåren hade en kväll, sedan de andra djuren följt vallkullan hem, dröjt sig kvar på heden vid tjärnen öster om vallen och blev där björnens byte.

Fjällkon är en utpräglad mjölkko formad av det karga landskapet hon levit i under 2000 år. Hon är anpassad för en extensiv uppfödning baserat på skogs bete och fåbopruk i norra Sverige. Detta gör fjällkon till en mycket fodereffektiv och social ko med hög rörelseförmåga. - Här kalvar på Foskdalsvallen

Dagligt liv på vallen

De gamla levde i en väl inrutad tillvaro. Varje syssla skulle ske på ett bestämt klockslag. Det arbetades efter ett visst schema. Arbetsdagen började kl. fem. Efter att man ha gjort undan morgensysslorna med djuren m.m. hölls en kort andakt. Det var någon av de äldre som läste ett stycke ur bibeln. Och att det var andakt kan jag intyga, ty farmor bevarade denna sed så länge hon levde, och gudnåde oss om vi inte var tysta.

Allt vad som sades och gjordes i det dagliga arbetet präglades av ett visst allvar. Efter kvällsmålet var det åter andakt. Sedan tillbringade kvinnfolken kvällen vid kardor och spinnrockar och karlarna täljde i trä.

Stenåsvallen har såsom fåbod blivit hela Lillfjätens familjens sommar tillhåll.

Utrymme fanns för familjens trivsel, eftersom vallen förut under lång tid varit den fasta bosättning för släkten.

Familjemedlemmarna fick sålunda under fåbodvistelsen dagligen delta i arbetet med djurens skötsel, smör- och ostberedning, slätter, vallning, fiske m.m. Det dagliga livet och arbetet på vallen har sålunda fortlöpt ungefär på samma sätt som varit fallet året om under förra århundradet, då vallen utgjorde fast bosättning.

Fåbodromantik

När man tänker på "fåbodlivet" för låt oss säga bara tjugo år sedan, då det fanns c:a 25 getter, 6 a 7 kor samt ungdjur och får, så minns man bara arbetet och att man gick där och hoppades att det skulle komma främmande och hälsa på till omväxling och förströelse. Det där med fåbodromantik, som det talas så mycket om, har man ingen känsla av att ha upplevt.

Fast det är mycket vackert vid Stenåsen, blev det ändå ensamt för oss unga i längden.

Jag minns att mor brukade narra oss med att när entitan sjunger så skulle det komma främmande. Hon kom oss barn i alla fall att gå och hoppas. Numera med lättare förbindelser, söker sig många till Stenåsen för avkoppling och rekreation.

Omgivningen av sjö, fjäll, ödemarker och med kringströvande renflokar från lappläget i Idre är också en lockelse.

Stenåsvallen har hittills varit i fullt bruk, (1963) men man måste nog räkna med dess ovissa framtida öde.

Ett är emellertid säkert: om det även i framtiden kommer att buföras till vallen, så kommer barnen att få klättra i åsen, springa på heden, plaska i sjön och bygga hus av sten och de får också lyssna efter entitan.

Elin Jonsson

Lillfjäten, Säma Julaften 1963

RENOVERING NYBYGGGNATION OMBYGGGNATION TILLBYGGGNATION MATTLÄGGARE LÖSULLSISOLERING

Välkommen
med din
förfrågan!

Fredrik & Morgan
Bygg AB

SÄRNA - IDRE

073-984 84 01 • 073-500 70 89 • fmbyggab.se

Fler tragedier på Stenåsen

Elin Jonsson berättade om ett par riktigt tragiska händelser vid Stenåsen. Men det hände fler tragedier på Stenåsen!

I boken *Ödebygdsminnen* (2004) berättar Thomas Ljung om fler tragiska händelser på Stenåsen.

Stugan brann ner vid lek en sommardag 1875

Ett par hundra meter Öster om sjön bodde (Ol Ollesa) tillsammans med sin hustru Ingeborg Persdotter från Idre i en fäbod som även några år fungerade som åretruntboende.

En sommardag 1875 barnen Olle Ors och Fjät Per ensamma i stugan. De fick för sig att ta lite krut ur faderns kruthorn och hällde i den stora smidda stugnyckeln och lekte att de hade en bössa.

Med elden från en brassticka sköt de mot flugorna på *fjös väggen. Det bar sig inte bättre än att taknävret fatade eld och hela stugan brann ner till grunden.

En tragisk händelse som förändra livet för hela familjen som nu tvingades flytta till farfaderns gård i Lillfjäten. Först när Olle Ors låg för döden över 90-års senare berättade han sanningen om hur stugan brann ner

*Fjös= lagård/fähus. I gamla tider satt ofta dessa ihop med boningshuset.

Grunden till gamla bostugan som ripjägarna brände ner 1946
Bilden är ur boken *Ödebygdsminnen* av Tomas Ljung

Ytterligare en brand inträffade 1946

När boningshuset brann ner till grunden.

Stenåsen hade upphört att vara fast bosättning och var nu en fäbod där man hade djuren sommartid. På hösten 1946 hade några ripjägare lånat stugan. Innan man drog iväg på dagens jakt hade man slängt lite papper på brasan. Något som var en dödssynd på *pärttakens tid.

Taket fattade eld först småningom eftersom takspånet var gammalt och mossigt.

När sedan jägarna tog rast uppe på Uggarna på andra sidan sjön fick de se stugan i ljusan låga.

Kvinnorna var kvar där nere så ripjägarna sprang vettskrämda ner och tog sig mot stugan. Kvinnorna klara de sig men stugan brann ner till grunden.

*Pärttak= tak lagda med träspånor

Gamla bostugan som ripjägarna brände ner 1946
Bilden är ur boken *Ödebygdsminnen* av Tomas Ljung

Nedan: Pärttak på Störöset vid L.a Harundsjön innan det blev plättak

Ett litet äventyr...
Text och foto: H. Forsslund

Följ med på en "nygammal" vandring till Stenåsens fäbod...

Denna vandring har jag berättat om tidigare, men då vandringen kan ses som en lite modernare fortsättning på Elin Jonssons berättelser så fyller den väl sin plats. Dessutom så kanske den inspirerar någon till en litet endagsäventyr i sommar.

St. Harundsjön i texten kallas bland ortsbefolkningen "Stenåssjön". Så står det även på vägskylden vid avfarten upp mot sjön från riksväg 311, vägen mot Sveg. Vi tar de fem kilometrerna upp till parkeringen med bil, och startar vår vandring vid den härliga sandstranden.

Vandringen är inte så lång bara ca 7-8 km tor,
- men bjuder ändå på enastående naturupplevelser.

Följ gärna med på kartan sid 6.

Följ med på en vacker vandring i spännande vildmarksnatur ut till Stenåsens fäbod, genom gammelskog, myrmarker, brusande vattendrag och med blågröna fjäll i fonden

I väglöst och ödsligt men vackert fjällandskap vid Stora Harundsjöns (Stenåssjöns) nordvästra strand ligger gården Stenåsen.

- En vandringsskildring i nutid (2014) men med historiska tillbakablickar på livet som en gång levdes på Stenåsen.

Stenåsen anses vara en av traktens allra bäst bevarade fjällgårdar.

Här bosatte sig Gammel-Olle och hans maka Anna på 1830-talet.

Platsen hade då använts för myrslåtter och sommarbete av folket på

Högstgården i Idre ända sedan 1700-talet och senare kom folk från Lillfjäten i Särna Socken.

Stenåsen ligger minst sagt ensligt omgiven av fjäll, myr och susande gammelskog.

Nipfjället och Slagubäckstöten tornar mäktigt upp sig i söder på andra sidan sjön med Uggarna dansande för sina fötter.

Just här uppe från Uggarna har jag och min Eva vid ett flertal tillfällen stått och tittat längtande ner på den lilla hägrande gröna oas mitt i ödemarken som på kartan benämns Stenåsen. I norr reser sig Stenåsen, Stoåsen och Småsjöåsen. Småsjöarna ligger som ett glittrande pärlband i fjällskogen bortom Stenåssjön.

Småsjöarna ligger som ett glittrande pärlband i fjällskogen bortom Stenåssjön.

- Så har vi det här med namnet. Stenåssjön? eller Stora Harundsjön?

Hur kommer det sig att det står en sak på kartan och har ett annat namn bland ortsborna och vägs skyltar?

Tomas Ljung förklarar det så här; - Så länge Stenåsen gård har funnits har Stenåssjön varit det enda gällande namnet på sjön.

Att namnet Harundsjön lever kvar på kartorna beror på att sjön hette så i gamla dagar, säkert redan under norsktiden. Detta visas av Lill-Harundsjön, som fått behålla sitt namn. Båda sjöarnas namn härleds från den lilla ån Harundan som avvattnar sjöarna västerut ner till Storån.

Så står vi äntligen här vid den bländvita stranden av Stenåssjön

Nu skulle vi få se Stenåsens fäbod på lite närmare håll än uppför Uggarna. Man kan lätt förledas tro att man byggt denna väg hit upp bara för den fina stranden och de fantastiska vyernas skull. Så är naturligtvis inte fallet, utan som nästan alltid när det gäller små skogsvägar så har tillkomsten av väg med skogsbruket att göra.

1949 flottrensades den lilla ån mellan Småsjöarna och Stenåssjön,

- med vid denna årensning var även skogsarbetaren- och skidlegendaren "Särna Hedlund". Vid detta tillfälle tillkom vägen och parkeringen som vi idag använder som rastplats. Samtidigt med årensningen försvann den lilla bron över ån som Stenåsvallens *buförare och bosättare använt i långliga tider. Vilket gör att vi i dag måste vada över ån som vid normalvatten når ungefär upp till knäna i själva djupfåran.

Själva vandringen från parkeringen ut till Fäboden är inte så lång, kanske 3,5- 4 kilometer men tar dock lite tid.

Inte bara för att den första kilometern är rätt blöt utan för att det finns så mycket vackert och intressant efter vägen, och är det som nu hjortrontid så skall det kanske plockas lite av den varan efter vägen också.

Stigen är dåligt markerad redan från början och har långa sträckor ingen markering alls.

Man får försöka följa den lilla stigen som förlorar sig i några mindre blötmyrar här och där den första kilometern så gott det går.

*buföra= Vandring ut till fäbodarna

Större delen av stigen går dock i spännande trollskog med torr mark.

När man väl kommit så långt att man står vid sista myren ner mot Småsjöån skall du titta efter resterna av "klappbron" över myren. dvs. tvärlagda gamla murkna stockar i myren. Här är det minst blött att gå.

Väl framme vid den lilla ån där det en gång funnits en liten bro blir man tvungen att vada.

En bit uppströms är själva djupfåran smal och det finns stenar på sidorna. Vis av tidigare erfarenheter skiftade vi från höga kängor till gummisandaler, sedan var det en lätt match att ta sig över.

Byte till kängor igen och sedan går vandringen vidare efter den knappt skönjbara stigen som numer endast har små svårlokaliserade små rösen som ledmärken.

Här och där efter stigen ser vi invallade "bleckor", yxhugg i trädstammar som var forna tiders ledmärken. Dessa märken finns kvar kraftigt invallade av bark i några av de numer månghundraåriga furorna som fortfarande pryder denna vackra gammelskog. En skog som alla borde få uppleva, - en äkta tankstation med högoktignit kvalitetsbränsle för själen, som man lever länge på!

Man passerar rätt nära en av de vackra Småsjöarna

- och det kan vara lockande att även ta en avstickare åt det hållet också.

Om du vill kan du spara den sväng- en till hemvägen för att slippa gå exakt samma väg tillbaka från Stenåsen.

Forts. sid 18

Svenska kyrkan

IDRE-SÄRNA

Kyrkan, mer än du tror...

Välkommen på våra gudstjänster och samlingar av olika slag. Följ oss på vår Hemsida eller Facebook för aktuell information.

Facebook

Hemsida

www.svenskakyrkan.se/idre-sarna

Men nu tillbaka på stigen mot Stenåsen.

Stigen går nu på sydsidan av en liten ås som skiljer Småsjödalen från dalgången runt Stenåssjön. Efter ca 700 meter så kommer du till en liten stigmorsning. Kan vara lite svårlokaliserad men det står en ståtlig torraka nästan mitt i korsningen.

Vår stig korsas här av en stig nerifrån Stenåssjön som går upp mot Småsjödalen. Ortsbor som har sina båtar borta vid parkeringen undviker myrvandringen när de skall upp och fiska i Småsjöarna genom att lägga båten här och sedan gå rakt upp mot Småsjöarna.

Vi fortsätter vår stig rakt fram och får strax en liten tjärn nere på en myr till vänster om oss. Stigen bär ner mot myrkanten som vi följer. Strax vid sidan om stigen ligger resterna av en rovdjurslagen älg.

Benen är sedan länge vitnade så Ole Brum eller Gråben borde vara långt borta vid det här laget.

Men detta är "Björnrike".

Vi ser spår, rivna träd, urätta myrstackar, slagna djur och iden, både i Småsjödalen och inte mist runt Uggarna, varje gång vi rör oss i dessa trakter. Någon björn har vi aldrig sett.

Den enda levande björn jag sett förutom på skansen såg jag på Kringelfjordsvägen mot Idre inte långt från byn när jag varit iväg och fiskat härom året..

Vandringen bjuder på vildmark

När vi nu kommer fram till myrkantens sista "vik" tappar vi bort stigen...

Vi fick gå runt myren och rakt fram tills vi enligt kartan skulle vara mitt för Fäboden. Vek sedan av ner mot sjön.

Snart stod vi på en liten hed med fäbodvallen framför oss.

På andra sidan sjön tornade Nipfjället med Mulen och Slagubäckstöten upp sig och fulländade tavlan.

Även svarta ovädersmoln tornade upp sig och strax slog "Tor" till med storsläggan, blixtrar ljungade och åskan mullrade mäktigt och ljudet rullade längst med fjällryggarna. Regnskurar drog fram på andra sidan Stenåssjön medan Stenåsen flödade i solljus.

historia och visning till livs (och ofta faktiskt en kopp fika också). Denna gång var dock ingen hemma i någon av stugorna.

Vi åt lunch på en bänk i solen mot en husvägg samtidigt som vi njöt av det mullrande skådespelet på andra sidan sjön.

Ovädret gjorde ödemarksbilden vacker och mäktig med den solbelysta ängen med rallarros, stormhatt och andra höga örter framför oss.

På andra sidan sjön de blånade bergen där mörka åskmoln slogs med solstrålar som ville lysa igenom. Skuggade och solbelysta fält dansade ackompanjerade av tordön österut över fjällsluttningar och dalar, - mäktigt!

Tor med sin hammare och vidhängande dusch ville inte över sjön till Stenåsen utan drog sig sakta österut.

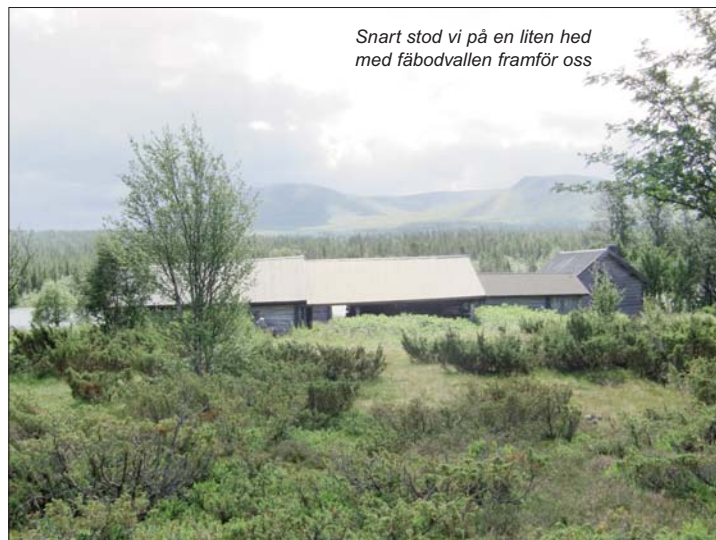
På Kolahalvön bor ett segt folk, sägs det lite vitsigt

Men det bodde nog ett segt folk här uppe i fjällskogarna också.

Som dessutom nog var tvungna att ha lite i "kolan" för att överleva

Man måste förundras över dessa människor som en gång vandrade runt här uppe i den öde och visserligen vackra, men många gånger ogästvänliga miljön.

Det krävs krafter och envishet för att överleva i en trakt där naturen och vädrets makter inte alltid hade för vana att vara på den lilla människans sida.

Snart stod vi på en liten hed med fäbodvallen framför oss

Vi var hungriga vid det här laget men nyfikenheten ville att vi skulle göra en snabb gårdsöverblick. Göra den lite mer ingående inspektionen efter lunchen. Vi gick runt på den lilla del av gårdstakten som var slagen och kollade försiktigt in i dess stugor för att se om någon var hemma.

Det är naturligtvis inte roligt att ha främmande och objudna gäster som smyger omkring sina hus.

Vår erfarenhet att om man dyker upp under dagtid och presenterar sig och talar om att man är kulturhistoriskt intresserad så blir man alltid väl bemött och man brukar även få lite

Där knappt något gick att odla och man fick slita för att få tak över huvudet som skulle kunna hålla fjällvinden och den ibland 40 gradiga kylan ute.

Det var långt innan vindspärrar, gullfiber, isolerglas och värmetimmer blev uppfunna. Här fick man hålla värmen ändå med mycket eldande och hårt arbete, blanda hästskit och mossa till korna när fodret tröt fram på vårvintern.

Trots detta klingade glada skratt i stugorna emellanåt, här som i andra delar av vårt avlånga land och barnen stojade på gårdsplanen när de inte behövde hjälpa till i gårdsarbetet.

Ovädret gjorde ödemarcksbilden vacker och mäktig med den solbelysta ången med rallarros, stormhatt och andra höga örter framför oss.

Vädret har heller inte alltid varit på ödemarcksböndernas sida. T.ex. vintern 1886 låg isen på Stenåsjön ända in i juli. En annan tuff vinter kröp kvicksilvret ner under minus 52 grader. Då gick isen först till midsommar och stenåsfolket fick "buföra" genom halvmeter snö och åka till midsommarfirandet med släde.

Det här var en tid när alla i hela i hela familjen, vuxna, såväl som barn, far- och morföräldrar behövdes och hade sin speciella uppgift och plats i livet.

Men vi hör inga stojande barn, inga glada skratt, allt ser så öde ut, igen-vuxet och lite förfallet mitt i allt det otroligt vackra.

Varför valde de första bosättarna just den här platsen?

Var det för att den ligger så otroligt, ja nästan sanslöst vackert? Ja, det kanske hade en liten betydelse men här var det nog viktigare saker som styrde.

Marken var lite bördigare här än på karga fjällhedarna och kanske det viktigaste, marken var "gratis" gratis. Ja det vill säga att man byggde ett hus med kunglig Maj:t tillåtelse (som ville befolka ödemarken) När man sedan kunde visa upp att man brukade en viss mängd mark så anmälde man detta och en uppsyningsman kom och mätte upp den brukade marken.

Varför valde de första bosättarna just den här platsen? Var det för att den ligger så otroligt, ja nästan sanslöst vackert?

Sedan fick man sig tilldelad skogsareal efter storleken på brukad mark.

Ju mer brukad mark desto mer skog fick man. Jag reserverar mig för att detta inte är ordagrant efter lagtexten men i stort var det nog så det gick till har jag läst någonstans. Troligtvis kommer även denna kunskap från någon av Tomas Ljungs fantastiska böcker om natur, kultur och livsöden häruppe i det karga fjällskogslandet.

Stenåsens läge får väl ses som ett rätt typiskt för fjällskogsbosättningar.

De bosättningar och fäbodrar som ligger på den här höjden (735 öh) kräver lite andra förutsättningar än de som ligger på lägre höjd med skyddande skogsterräng runt sig. Stenåsen ligger i en sydslänt ner mot en sjö med slätterland kring myrar och stränder med en skyddande ås i norr, en bra källa eller bäck att bygga sin mejeribu över och inte minst viktigt är att sjön erbjuder en bra fångst av matfisk.

Sydsläntet och höjden bakom gården och sjön framför ger den lilla extra värme som behövs för att man skall kunna få något att växa. Sedan var det gott om myrhö till foder åt djuren, och fjällskogen gav bete de korta sommarmånaderna.

Fjöset sammanbundet med lidret med en gång emellan så man kunde ta in djuren från båda håll och även köra en vagn igenom

Husen på vallen

Vi packade ihop vår matsäck och började vår rundvandring mellan de sex husen i varierade ålder och förfall.

Vi tittade in i det öppna stora fähuset eller fjöset som man säger, och som enligt Ljung skall vara ett av landets bäst bevarade fjällfähus från den här tiden. Fähuset är egentligen sammanbundet med lidret som möjligen även delvis har används som lada eller stall. Det är en öppen gång med tak över mellan lidret och fjöset så man kunde ta in djuren från båda håll och även köra med häst och vagn igenom.

I fjöset var det rätt stökigt med alle-

handa bråte och fiskeredskap men bås och kattar är i stort sett intakta

även om de var fulla med gammal bråte. Om jag minns rätt var här plats för 10 kor och kalvar vilket måste ha varit rätt mycket för en fjällgård. Det är möjligt att man även höll ett par hästar i en egen del.

"Min mormor och andra släktingar på mors sida var fjällbönder om än inte i ödemarken. De bodde i små byar med namn som Brattbäcken och Karbäcken upp mot Borgafjäll. Jag vistades där ibland som barn och lade märke till att ingen blandade hästar och kor i samma utrymme".

Hans

Forts. Sid 20

Svårt att hinna med på semestern

- och hellre vill njuta av fjäll och friluftsliv än med jobbarbyxorna på?

Lugn, vi fixar det!

IDREMÅLARNNA

Jens Martinsson Måleri AB Idre. Tel 0253-204 18. Mobil 073-057 69 22

Idremålarna är din kompletta måleripartner i Idre med omnejd.

Vi utför in- och utvändigt målning samt tapetsering vid nybyggnation och renovering.

I företaget finns lång tradition och gedigen kunskap

- vi håller alltid hög kvalitet på våra arbeten.

Välkommen att kontakta oss!

IDREMÅLARNNA

Telefon: 0253-204 18 • Mobil: 0730-57 69 22
www.idremalarna.se • E-post: jens@idremalarna.se

Vinterkylen tvingade nog djuren att bo ihop.

Den öppna spisen murad i natursten vittnar om att den var nödvändig och höll djuren vid liv de kallaste vinternätterna. Spisen lutade betänkligheten och en del stenar hade lossnat i murverket men än går den att rädda för eftervärlden. (Se bilder sid 12).

Här inne i fjöset låg virke framme så vi fick en känsla av att någon form av renovering kanske var på gång. Dessutom hade alla hus fått nya tak i plåt. Ett trasigt tak är ofta dödsstöten för ett hus. Kommer regn och vind in i huset går förfallet fort.

Under ett trasigt tak ute efter det som vi tror är det gamla fårjöset (hopbyggt med lidret som i sin tur är hopbyggd med kofjöset) höll naturen på att ta igen något som såg ut som gamla handgjorda timmerkällar och vedkärror.

Gamla handgjorda timmerkällar och vedkärror.

Precis bakom fjöset låg en brunn med en spelanordning för att hämta upp vatten.

Den låg inbäddad i otroligt frodig växtlighet. Gräset var inte trampat och brunnspelet verkade inte riktigt intakt. Kanske hämtade man nu mer vatten i den intilliggande bäcken eller kanske direkt ur sjön.

Den gamla brunnen inbäddad i frodig grönska

Husen varierade i ålder och det var vad jag kommer ihåg tre av husen som i dag användes för övernattnings. Vi gick över den frodiga ängen bort mot gårdens mejeribu.

Man slås av hur fantastisk frodigt det fortfarande är på gårdstakten trots att det måste vara minst trettio år sedan takten gödslades för sista gången med den "äkta varan".

Här växte bl.a. mjölkört, kvanne, vildmorot och vad vi tror var stormhatt tillsammans med många okända växter. De växte tätt och midjehögt.

Mejeribua såg välhållen ut utifrån, men när vi tittade in så hade bäcken som botten stod över på något sätt blivit uppdämt och botten såg nu mera ett stökigt badhus. I övrigt var nog mejeribun i god kondition.

Vi gick över den lilla ängen ner till sjön.

Stigen var spångad då ängen var ett mellanting mellan äng och myr. Vid stranden var tydliga spår efter att en båt brukar dras upp.

Mejeribu

De gamla vackra husen, den bördiga gårdstakten och med fjällen blånande på andra sidan fjällsjön kändes det tidlöst.

Med lite inbillning kan man höra glada kvinnoröster från kokhuset, slammer med mjölkkruror som diskas, koskällor som ljuder i skogskanten och en get som bräker.

Ljud som vi brukade höra hos Sonja Spånberg på Foskdalsvallen på våra årliga besök hos Sonja för en trevlig pratstund i köket och naturligtvis köpa härligt, gott och guldgult hemsmör. Många fina historier från gamla tider fick vi oss till livs och våra barn tyckte naturligtvis att det var jättespännande.

► FISKE
► FRITID
► HUND
► BOENDE

www.idrefjallenssport.se 0253-203 08

Det mesta för fiske- och vandringsturen...

Köp fiskekort hos oss och passa på att upgradera din spinn-met-flugutrustning.
— Färs mask, drag, spinnare, flugor —

Välkommen in till
IDREFJÄLLENS SPORT
snutt emot Ica Idrebu

info@idrefjallenssport.se

Slammer av mjölkkruror som diskas, kor som råmar, getter som bräker till Foskåns muntra porlande - hörs fortfarande sommartid på Foskdalsvallen. Men nu är det Sonjas son Stig som för traditionen vidare på vallen.

Sonja Spånberg född 18 maj 1932 gick ur tiden den 16 maj 2024.

- Jag skall i alla fall vara kvar här på vallen till jag fyllt 80, sa Sonja en gång till oss.

Det löftet uppfyllde hon med råge!

Så har ännu en av våra gamla vänner försvunnit och därmed mycket kunskap och historia, även om jag har skrivit ner något lite av det hon berättat för oss om gamla tider.

Det kostar på i både pengar och arbete att hålla en gammal gård i skick.

Många har helt enkelt inte pengar eller ork. Får dessa sista rester av gamla ödsligt belägna fjällgårdar och dess ägare inte hjälp av Länsstyrelsen

eller andra bidrag av staten kommer vi snart bara ha bråte och husgrunder kvar av en levande historia. Har vi råd att mista sådana här kulturarv?

Massor av natur, kultur, små äventyr och utflykter bara väntar på dig!

*Trevlig sommar
Hans*

Fakta och historik ur
Tomas Ljungs bok:
"Ödebyggsminnen"
- berättelsen om
människorna
nord i marken"

Du som vandrar i trakterna runt Stenåsen

- tänk på att Stenåsens fäbod är privat.
Så visa respekt för natur, byggnader,
djur och gårdens ägare.

*De vackraste sakerna
i livet, är inte saker...*

*- Det är människor, platser,
minnen, leenden och känslor!*

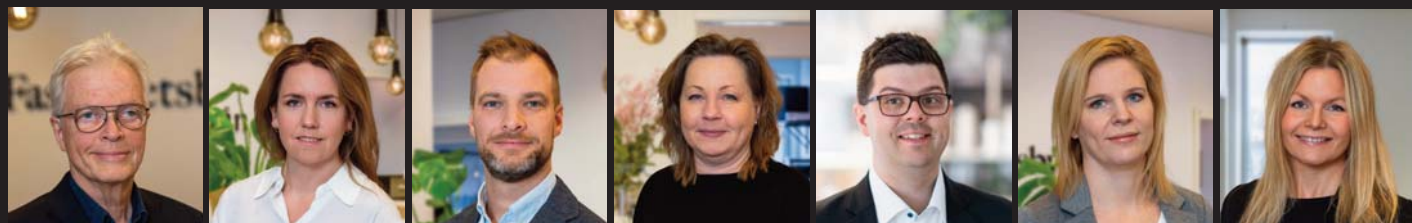

Sista brukarparet på Stenåsen var Karin och Emil Persson (Löfhög).
De brukade gården från 40-talet och fram till tidigt 60-tal.
Idag används gården som ett vackert sommarviste för efterkommande familjemedlemmar.

- En gård som rymmer minnen från en tid då människorna i ödemarksbygden bara hade sig själva att lita på. En tid före IT, jordbruksmaskiner, snurrebåtar och snöskotrar. En strävsam tid, - men som även bjöd på kärlek, glada skratt och barn med spring i benen. Något att ägna en tanke åt i vår moderna tid. / Hans

Välkommen till Norra Dalarnas ledande fastighetsmäklare.

- Största utbudet av fjällstugor, villor, bostadsrätter och tomter.

Vill du veta vad din bostad är värd idag?

- Prata med oss för en kostnadsfri värdering. Vi finns alltid nära till hands.

Fastighetsbyrån Idre 0253-201 80 • idre@fastighetsbyran.se

fastighetsbyran.se/idre

Följ oss gärna!
Fastighetsbyranmoraidre

Fastighetsbyrån

Lillfjätens Dansbana – ett levande minne. Nedtecknare: Anders Tallbo. Berättare: Elin Jonsson, Lillfjäten. Foto: H. Forsslund

En naturlig fortsättning på bl.a. Elin Jonssons berättelser om Stenåsens fäbod är att vi låter Elin fortsätta att berätta om Lillfjätens dansbana. Även denna lilla söta historia har jag berättat om tidigare, men jag tycker att den kompletterar Elin i Lillfjätens minnen och övriga berättelser om Stenåsen. så det känns fel om inte denna lilla historia får vara med. / Hans

Lillfjätens dansbana – ett levande minne

Jag och några kompisar har varje höst under många år åkt upp till stugan i Kringelfjorden för fest, naturupplevelse, kultur och motion. - Precis i den ordningen!

Just den här hösten 1997, fick kulturen en mera framträdande roll.

Vi skulle leta rätt på Lillfjätens sedan många årtionden avsmnad dansbana. Efter lite sökande norr om Lillfjäten såg vi en övervuxen portal som visade sig vara ingången till den sedan länge avsmnade dansbanan till lika festplats, Lillfjätens dansbana.

Vet du något om den här platsen? - Frågade min kompis författaren och musikern, Anders Tallbo. Nej, egentligen ingenting, sa jag. Men jag vet en som nog vet, Elin i Lillfjäten.

Jag tycker det här är lite intressant, får jag prata med Elin om jag hälsar från dig? Bra idé sa jag. Anders ringde upp Elin och bad henne berätta om Lillfjätens Dansbana.

Hans

Elin Jonsson berättar om Lillfjätens dansbana för min vän Anders Tallbo

Lillfjätens dansbana, vackert belägen efter väg 311 mellan Lillfjäten och Sörvattnet stod klar för premiärdags på sommaren 1956, berättar Elin.

Strax intill dansbanan påbörjades också resning av en bygdegård som tyvärr aldrig färdigställdes. Både dansbana och den halvfärdiga bygdegården får många förbipasserande att stanna till, kliva ur bilen och nyfiskt ströva runt en stund i de vackra omgivningarna intill den lilla tjärnen där myggen dansar under sommartid.

- **Initiativtagare till dansbanan var Lillfjätens Bygdeförening.** säger Elin Jonsson, själv aktiv i föreningen under många år. Med banan ville vi förena nytta med nöje och få in bidrag till resningen av bygdegården.

Lillfjätens dansbana blev den tredje dansbanan i grannskapet i modern tid. Marken skänktes av Joles Märkt Olsson och i anslutning till dansbanan byggdes stånd för varmkorv, kaffe, tombola m.m.

- **Festplatsen blev något av en magnet för folk från när och fjärran,** säger Elin Jonsson. Stämningen brukade vara glad och uppsluppen – och för det mesta gick allt lugnt och städat till. Vi hade två ordningsvakter, men de hade sällan mycket att göra.

Aldrig slutförd

Virket till dansbanan och bygdegården skänktes av Domänverket. Ett stenkast från dansbanan påbörjades resningen av bygdegården, som tyvärr aldrig slutfördes av byråkratiska skäl.

- **Det var många armar som var beredda att hugga i och hjälpa till,** säger Elin Jonsson. Men de som alltid fanns där var bröderna Einar och Svante Adolfsson och min make John.

Det utlovade statliga stödet till bygdegården den skulle betalas ut först när gården stod färdig. Under mellantiden skulle kommunen gå i borgen, så att inhyrd arbetskraft kunde betalas.

PeRo tackar alla Kringelfjordare för i vinter
– och hoppas ni varit nöjda med snöröjningen även denna vinter

*En riktigt fin sommar
önskar vi alla Kringelfjordare*

ENTREPRENAD

Grävning • Tomtplanering • Grävning för husgrunder • Va-arbeten • Kabelschakt

BERGTÄCKT

Matjord bergmaterial och transporter

Kontakta Johnny för bergmaterial: 070-533 99 66

Välkommen med Era förfrågningar

TELEFON: 0253-109 00 • Per 070-359 18 28 • Roger 070-396 16 26
E-POST: info@peroab.se, Per@peroab.se, Roger@peroab.se
ADRESS: Vägverksvägen 8, 797 31 Särna

PeRo i Särna AB

Kommunen fullgjorde emellertid inte sitt ansvar och projektet lades ner. De frivilliga insatserna och penningresurserna räckte inte till.

– Idag står bygdegården kvar i halfärdigt skick till stor ledsnad för många frivilliga som lade ner sin själ i projektet, säger Elin Jonsson.

Många dåtida kända orkestrar sågs och hördes.

Men dansbanan drevs vidare under många år och ett flertal kända och gästspelande dansorkestrar har hedrat den med sin närvaro, bland annat Conny Sams och Sone Bangers orkestrar, Jack Loys och Finnskoga syskonen.

Elin Jonsson och hennes syster Ester tillhörde de frivilliga som ställde upp och skötte främst kaffeförsäljningen under danskvällarna. Elins make John tog hand om biljettförsäljningen vid entrén och var även kassör.

Poliserna och "flaskan"

– Jag minns en lustig episod när två ortspoliser från Idre kom till festplatsen för att hålla ett öga på ordningen, säger Elin Jonsson.

I försäljningskuren hade min syster en 1-liters gräddflaska som vi kort och gott kallade "flaskan". Poliserna snabbade upp ordet och ville förstås titta närmare på flaskan. När de kom in i kuren förstod de all flaskan inte var något att lägga beslag på – och vi bjöd dem på kaffe med dopp...

Lillfjätens dansbana är helt enkelt ett levande minne...

20 år senare besökte jag åter Lillfjätens dansbana igen.

Jag och mina vänner besökte dansbanan och Elin Jonsson sommaren 1997 och då fanns ännu mycket av dansbanan intakt om än i förfallet skick.

När Eva och jag besökte platsen 20 år senare var mycket rivet och virke bortfraktat. Portalen med biljettluckorna och en del rester av byggnaderna fanns dock kvar.

Huset som skulle inrymma innesdansbanan och som aldrig blev inredd färdigt stod kvar, och ännu kunde man hitta gamla korvburkar av märket "Essman" bland bråten, och även en ask magnecyl

Både korv och huvudvärkstapetter kunde nog behövas på en festplats.

Om du vill ta dig en titt så kör någon km förbi Lillfjäten mot Sörvattnet och håll uppsikt efter den grå portalen med biljettluckorna som står i björkslyn ca 10 meter in från vägen fanns kvar när jag och Eva besökte platsen.

1973 togs sista dansstegen på Lillfjätens dansbana i föreningens regi

Men platsen och dansbanan användes långt efter nedläggningen ända fram till början av 2020-talet. Under midsommartid lövas paviljongen och man dansar till långt frampå natten. Och vid födelsedagar kan en busslast glada vänner fira något födelsedagsbarn med lekar stöjt till sång och musik.

Vid bröllop händer det att vigselakt och middag avslutas med en svängom på festplatsen. Många gången har brudpar dansat brudvalsen på banans slitna tiljor.

Även vid höstens älgjakter har banan kommit till användning. Älgjägare har anordnat tipspromenader till festplatsen – med åtföljande grillning och andra muntrationer i höstrusket.

Men idag finns inte mycket kvar mer än myggen på denna festplats!

Avslutar Elin Jonsson

Foto Nisse Smith

När vi besökte dansbanan upptäckte vi att det fanns en mycket liten tjärn eller damm alldeles intill dansbanan. Det är inte svårt att tänka sig att en och annan festdeltagare har fått kyla av sig i dammen under åren. (Bild uppe th.)

Hans

Ovan: lotteristånd och serveringslänga mm • Nedan: Den lilla tjärnen

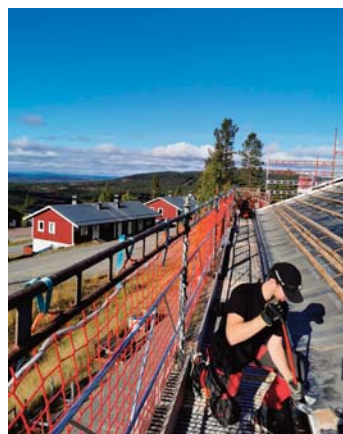
Kjell Halvarssons Bygg

0251-Älvdalen-21178

- Byggnadsarbeten
- Kakel och Klinker
- Försäkringsskador
- Nybyggnationer
- Mattläggningsarbeten
- Takbyten
- Plåtslageriarbeten

Bondgårdsvägen 1
796 31 Älvdalen
www.kjellhalvarssonsbygg.se

Tel: 0251-211 78
Mobil: 070-547 02 46
info@kjellhalvarssonsbygg.se

Särna-Idre Fiskevårdsområde

Särna-Idre FVOF är förvaltare av fisket inom Särna och Idre socknar.

Fiskevårdsområdet omfattar allt socken- och bysamfällt fiske.

Vi tillhandahåller fiskekort för både dagsutflykten och året runt fiskaren

Särna-Idre FVOF är förvaltare av fisket inom Särna och Idre socknar.

Fiskevårdsområdet omfattar allt socken- och bysamfällt fiske.

Sjöarealen vi förvaltar är ungefär 6000 ha och de större strömvattnen är sammanlagt cirka 17 mil.

Dessutom ingår genom arrende Sveaskogs vatten och genom samförvaltningsavtal de flesta reservatsvatten med undantag för fjällvattnen i Hävlingensystemet och på Fulufjället. Där gäller bara Dala Fjällfiskes fiskekort.

Fiske i Särna och Idre socknars världsberömda strömvatten!

Strömfiske efter öring och harr kommer i regel igång framåt midsommar. Vid lämplig väderlek kan dagsfiske på vissa sträckor vara bra även tidigare. Nattfiske brukar vara fenomenalt i början av juli i vissa vatten: ex Storån, Grövlan, Sörälven, Guttan m.fl. Andra halvan av juli blir vakperioderna kortare. De största öringarna tas i regel på nattfiske.

Sjöar, vinter- och sommarfiske efter röding.

Särna-Idre FVOF sätter ut röding i ett stort antal vatten (uppräknade under särskilda bestämmelser nedan).

Fisket på röding är bäst maj-juni, då rödingen hugger bra på längdrag eller fluga vid nattliga vakperioder.

Fiskebestämmelser för Särna-Idre fiskevårdsområde, gäller från första maj 2024 till 30 april 2025.

GENERELLT:

Fiskekortet gäller endast för fiske med spö (mete, pimpel, kast-, spinn-, eller flugfiske, med max 2 spön per fiskare).

Fiskekortet är personligt och får ej överlätas, det skall medföras vid fisket och på anmodan av polis eller fisketillsynsperson uppvisas.

Fisket skall bedrivas med måtta för god fiskevård. Fångad fisk får ej saluföras. Levande fisk får ej användas som agn.

Minimimåt: Österdalälven: Östomsjöbron - Hornån, samt i Fjäten från fallen till Fjätros: öring och harr 45 cm, fångstkvt max 2 öring eller harr/kort & dygn. Flugfiskesträckor öring och harr 35 cm, fångstkvt max 5 fiskar/kort & dygn, + catch & release-kvt 8 fiskar/kort & dygn (gäller även i Storån från linjan söder Foskrosbyn till Hällsjön). Övriga vatten: harr 35 cm, röding 25 cm, öring 25 cm.

Förbud mot fiske från båt eller flytting i: Norra Trollsjön, Slöttjärn, Valtjärn, Bladtjärn, Tjärn 87, Slättåstjärn, Mellersta Långsjön, Bergslagstjärn, Kimtjärn, Klarvattentjärn, Älgsloken, Blanktjärn, Ögåvalltjärnarna, Bergslagstjärn, Bumlingtjärnarna, Siktjärn, Djuptjärn. I Öresjön Idre, Öresjön Särna, Långtjärn, Burusjön, Eksjön, Glytjärn, Gytjtjärnen, Hemsjön, Stora Flysjön, Södra Trollsjön och Näcksjön är båtfiske tillåtet. I samtliga uppräknade vatten gäller max 5 laxfiskar/kort och dygn och 2 spö/fiskare (max 2 spö/fiskare gäller i alla vatten)

Endast fiske med fluspö: Storån; uppströms Hällsjön, och Klingforsen - Kronparklinjan söder om byn Foskros. Sörälven; Båthusströmmen - Flottarkoj-grunden (gapskjulet). Grövlan; Störedan (gapskjulet) - Storån. Buruån; Burusjön - Smedkojan. Fjätälven; Skoterleden vid Ringströms - Inloppet i Österdalälven (Fjätros). Mellan Hällsjön och linjan söder om Foskros är alltså spinn mm., tillåtet (men 35 cm minimi-mått och kvot på fem öringar, c & r -kvot 8 fiskar). Allt strömfiske är förbjudet 1/9 - 30/4, undantag flugfiske efter harr är tillåtet 1/9 - 15/11 i alla harrvatten, OBS! c & r -kvot 8 fiskar, (i Storån finns harr upp till Sognstupet).

Fiskeförbud: Fulan; Södra Fulusjön - fallet vid Gethammaren. Görälven; nedan hån vid Lillingarna - Lillån, Flugsträckor och förbud skyltas.

Fiskekortet gäller även i: i Sveaskogs vatten (ej privat-arrenderade, den fiskande har skyldighet att ta reda på vad som gäller), hela Glysjön, hela Öjsjön och hela Trängselsjön. I Grövelsjön, i Storån upptill bäcken vid Rusk-Perskojan och i Foskan tom Ulvsättern gäller kortet (se nya fiskekartan). Barn under 16 år fiskar på målsmans fiskekort.

Sjöar med öring och röding på FVO är: Grövelsjön, Eksjön, Hemsjön, Hällsjön, Öresjön Idre, Öresjön Särna, Näcksjön, Burusjön, Gytjtjärnarna, Klarvattentjärn, Långtjärn Idreberget, Trollsjöarna, Djuptjärn, Slöttjärn, Valtjärn, Bladtjärn, Tjärn 87, Glytjärn, Slättåstjärn, Mellersta Långsjön, Kimtjärn, Blanktjärn Strömsillret, Stora Flysjön,

PÅ HEMSIDAN kan du köpa fiskekort och du hittar

du detaljerad fiskevattenförteckning och zonindelad karta. Fiskekort finns även att köpa i vissa butiker på orten.

www.sarnaidrefvo.se

Fisketips och frågor även på telefon

0253 - 10210, kl 14 00 - 15 00 vardagar.

Trevlig fiskesäsong

KORTPRISER:

1 dygn 100 kronor

3 dygn 200 kronor

5 dygn 300 kronor

7 dygn 400 kronor

Säsongskort (1/5 - 30/4) 500 kronor

Säsongskort make-maka 800 kronor

Gruppkort 1 dygn 10 pers. 500 kronor

FOTO: H. FORSSLUND

Pärttak blev plåttak...

Text & foto: H Forsslund

Inte så charmigt men raststugan lever vidare

På sidan 16 berättar Thomas Ljung om Tragiska bränder på Stenåsen där pärttak var inblandad.

Många av oss har inte haft möjlighet att se tak lagda på detta gammalmodiga och vackra sätt annat än på Skogsmuseet och Gammelgården i Särna.

Vi som brukar vandra runt Uggarna hade fram till 2019 glädjen att få uppleva en av de äldsta och vackraste byggnaderna i vårt område (Särna-Idre-Grövelsjöfjällen) med riktigt pärttak. Det lilla störröset vid La Harundsjön som används som raststuga. (Se karta sidan 6).

När vi besökte det lilla störröset sommaren 2019 så möttes vi av en bedrövlig syn.

Naturen hade under vintern jobbat extra mycket för att återföra stugan till naturen.

Stugan hade förfallit under en längre tid, men nu hade taket börjat rasa in och regn- och smältvatten hade haft fritt spelrum i stugan. Eldpallen var det bara lite murkna rester kvar.

Nu var det bråttom

Vi förstod att nu är det bråttom om nytt tak kom på plats, och inte ett fantastiskt vackert byggnadsminne skulle gå förlorat.

Jag kontaktade Elon Andersson i Särna Hembygdsförening som sa att hembygdsföreningen inte hade resurser att rädda Störröset. Elon gav mig telefonnumret till Andreas Järleskog på Länsstyrelsen.

Andreas sa att Länsstyrelsen dåligt med resurser och dessutom så var själva störröset i privat ägo och på "ofri grund" som det hette. Man behövde med andra ord även ägarens tillstånd och ägaren var tyvärr okänd.

Störrösets ägare hittad

Jag började fråga runt bland mina "känningar" på bygden och hittade på så sätt ägaren till det lilla störröset. Det var en Mona-Kristina Wesström, nu boende i Avesta.

Mona visade sig vara en trevlig person och hade varma känslor för både störröset och trakten.

Mona berättade att hon fått arva stugan, men hon hade inga ekonomiska förutsättningar att underhålla den. Var det någon annan som ville renovera stugan så var det ingen som var gladare än hon!

Mona frågade om jag inte ville ha stugan? Hon skulle kunna överlåta den till mig.

- Det var visserligen verkligen generöst av Mona, men det kräver även att man har generöst med tid och pengar, vilket jag inte har.

Fiskarstuga med båthus

Minns jag mitt samtal med Mona rätt så ägde hennes familj fiskarstugan med båthus på västra sidan av Lillharundsjöbäcken inlopp på sin färd ner mot St. Harundsjön (Stenåssjön), inte långt från störröset.

Att underhålla villa, fritidshus och fritidsbåt kräver en del ekonomi förutom allt jobb.

Ett efterlängtat samtal från Länsstyrelsens Särna kontor

Det var John Halvarsson som hörde av sig och kunde berätta att besökt störröset vid La Harundsjön. John lät väldigt entusiastisk. Beslut hade fattats att till att börja med så skall nytt tak läggas. Tyvärr inte perttak som jag önskat, utan det skulle bli ett tak av "pannplåt" som hade en trevligare profil än vanlig korrigerad plåt.

Man skulle även försöka få Länsstyrelsen Dalarna att ta över ägandet. Då skulle man kunna renovera mera och försöka bevara den vackra och kulturhistoriska byggnaden för framtida vandrare att stanna till och njuta av platsen och störröset som fungerande liten raststuga.

Störröset räddat - men inget pärttak

Andreas Gällerspång Naturvårds-handläggare, Länsstyrelsen i Dalarnas Län meddelade mig vårvintern 2021 att man lagt nytt tak på störröset.

Pärttak blev den inte - Inte heller den utlovade "pannplåten som påminner om tegelpannor. - Och vi får vara tacksamma för själva störröset är räddat. Och sänder en tacksamhetens tanke till Länsstyrelsen och inte minst till grabbarna som gav sig ut i oländig mark i midvintertid!

Foto: Länsstyrelsen

Jag hade hoppats att man skulle få till ett "pärttak" som det tidigare taket. Tyvärr blev det inte så det blev inte ens det utlovade "pannplåten som påminner om tegelpannor. Vi får vara tacksamma att själva störrösets stomme räddats till eftervärlden. Tack Länsstyrelsen och inte minst grabbarna som gav sig ut i oländig mark i vintertid! Men sådana är de - grabbarna från Norra Dalarna.

Även små fjälläventyr kan bjuda på stora upplevelser!

Ta en omväxlade och vacker endagsvandring upp mot Uggarna förbi Lilla Harundsjön och Störröset. (En liten En liten kort vandringsguide).

Från de små "parkeringsfickorna" strax före Stenåssjön går du tillbaka efter vägen 50-100 m. En jätte tall med yvigt grenverk talar om att här börjar leden som går mot Ulandstugan och Nipfjället. (se karta sidan 6).

Här går leden på spänger över några små myrar och sedan i gammelskogsmiljö och efter ett par kilometer kommer du upp till spången över den härligt brusande Lillharundsjöbäcken. Nu är du strax vid det gamla störröset jag berättat om.

Nu följer du den sandiga stigen omgiven av månghundraåriga knotiga träd och vidare mot en liten frodig

dunge där Slagubäcken bildar ett litet mini delta vilket gör det lite blött, men det är ok att ta sig över med kängor.

Vandringen går vidare upp efter stigen som nu går över en fjällhed med Nipfjället och Slagubäckstöten i fonden. Där stigen svänger till vänster upp mot Ulandstugan finns en ledmarkering en rödmålad sten.

Här brukar vi vika vi av åt höger från stigen och går ostigat bort mot småtjärnarna och Uggarna. Här är Slagubäcken rätt djup så man får leta lite för att hitta ett ställe att kunna ta sig över. Gå sedan upp mot dalen med småtjärnarna.

Ostsidan av den större tjärnen bjuder på vacker utsikt upp mot Slagubäckstöten och en perfekt rastplats i släntens ljungmatta. Sedan går du förslagsvis vidare över Uggarna och njuter av utsikten. Se ut en bra väg ner tillbaks till höger om myrarna till störröset och vidare tillbaka till parkeringen.

En go tur, och en fantastisk fin sommar med härliga aktiviteter önskar
Hans

Fiskarstugan med båthus på västra sidan av Lillharundsjöbäcken inlopp från Lilla Harundsjön

Förenings- nyheterna

KRINGELFJORDENS
SAMFÄLLIGHETSFÖRENING

Särna-Idre

Ordföranden har ordet...

Så blev det vår och sommar än en gång! Hoppas vi får en riktigt fin sommar, - för den gångna vintern var en bedrövelse, om man tänker på snö och snöaktiviteter.

Årets Kul i Påsk blev mer lik en "sommarmfestival" då snön i stort sett saknades helt, till skillnad från förra påsken som bjöd på 60 cm snö!

Må vara att påsken låg tidigare förra året, men jag har inte varit med om så lite snö någon påsk. Hasse Forsslund som har haft stuga i Kringelfjorden sedan 1980, han säger att det är första gången under alla år som det varit snöfritt på påsken.

Årets "vårflod" höjde älvens vatten till den nivå vi hade i älven i juli förra sommaren!

Även om vårfloden var låg i år så är det inte den nivå vi vill ha under sommaren. Nu hoppas vi på ett normalt sommarvattenstånd som ger goda möjligheter till bad- fiske för stora som för små.

Kringelfjorden - En andra hembygd

Hasse skriver i början på tidningen att "som fritidsboende här uppe i

Kringelfjorden så har vi fått en andra hembygd.

Det kanske inte gäller riktigt alla oss Kringelfjordare, men vi som har haft stuga länge här uppe har nog fått ganska mycket känsla för bygden här, "Särna-Idre-Grövelsjön".

Själv tycker jag att det är spännande att läsa om, och ibland vandra på stigar där man kan se rester och uppleva minnen från en annan, lite kärvare tid.

Skogsmuseet Lomkällan

är en plats som på ett trevligt och spännande sätt berättar om en tid som var, inte allt för länge sedan. Har du inte varit där själv, med dina barn eller barnbarn, - då rekommenderar jag minst ett besök i sommar.

Det finns glass och serveringen skall vara öppen även sommar vad jag har hört.

Jag säger som Hasse skriver någonstans i tidningen:

*De vackraste sakerna i livet, är inte saker...
- Det är människor, platser, minnen, leenden och känslor!*

Jag önskar er alla många fina sommarminnen.

Kurt Pettersson
Ordförande

ANLÄGGNINGAR Halvårsrapport

Lite information om vad som hänt i vinter, och planer för sommaren.

VA-SYSTEMET

Vattenverket

Vattenverket har fungerat klanderfritt. Värmeslingorna har varit på kortare tid i år och inga frysningar denna vinter. Vattenprover renings och vattenverk är utan anmärkning.

Reningsverket

Reningsverket har haft flera driftsstörningar på grund av att man spolar ner textilier och allt möjligt. Ibland förstår man inte hur man lyckats spola ner allt i avloppen. Vissa textilier borde helt enkelt vara omöjliga att spola ner!

Stopp i avloppsledningarna vållar föreningen fortfarande stort besvär och med stora och onödiga kostnader som följd!

10 gånger på ett år har pumpar havererat pga. textilier i form av golvmoppar trassel och klädesplagg.

För 10 år sedan hade vi 1 (ett) stop per år! Vi vet att textilierna kommer uppifrån Näverbäcksvägen. Det här trasset har nu pågått i flera år och har förutom en massa jobb kostat stora pengar.

Nu har vi lite funderingar:

Det borde rimligen inte finnas en sådan klantighet/dumhet bland våra stugägare i föreningen. Inte heller att någon hyr ut mer eller mindre hela tiden till någon hyresgäst med så dåligt omdöme!

Vi har kommit fram till att det kanske är en eller flera stugägare uppe på Näverbäcksvägen som anlitar en städfirma/tillsynsperson med osedvanlig dåligt omdöme.

Vi ber er därför att ni som har extern städning och- eller tillsyn prata med vederbörande. De här galenskaperna och pengaförstörelsen måste få ett slut!

Vattenkvaliteten på utgående vatten från reningsverket

När det gäller kvaliteten på utgående vatten från reningsverket så är prover inlämnat och vi väntar på svar.

Då vi så gott som alltid har godkända provsvar så förväntar vi oss att provena är bra som vanligt.

Vägarna

Vägar- och snöröjning har skötts av PeRo vilket har fungerat mycket bra som vanligt. Kostnaden för snöröjningen har i vinter varit lägre då det inte snöat lika mycket som vanligt.

Inga tjälskador har heller uppstått vad vi kan se.

Grusvägarna är bra och kommer inledningsvis inte att skrapas men saltas.

Återvinningstationen i byn

Här fungerar det fortfarande dålig. De flesta har slutat ställa byggsoor, tv-apparater etc. vid återvinningen. Men fortfarande har sorteringen mycket att önska, - trots att det är väl skyltat vad som gäller!

OBS! Ny rutin för inpassering till återvinningscentralen i Idre

Nodava (Norra Dalarna Vatten & Avfall) som tillhandahåller vatten-, avlopps- och avfallstjänster i bland annat Kringelfjorden, Idre och Särna, har nu infört ett passeringssystem på återvinningscentralen i Idre.

För att köra in på ÅVC1) Idre gäller fortsättningsvis att du behöver identifiera dig antingen med körkort eller via Nodavas app i en terminal vid infarten. För att detta ska fungera behöver du först anmäla dig via Nodavas e-tjänst Beställ passerkort till återvinningscentral.

För inpassering gäller tills vidare de öppettider som anges på Nodavas hemsida, d v s man kan inte åka in på vilka dagar och tider som helst. Detta kan komma att bli möjligt på sikt, men ännu finns ingen tidsplan för detta.

För återvinningscentralen i Särna finns i dagsläget inga planer på att införa inpasseringssystem.

För mer information:
kringelfjordens-stugby.se
och novada.se

Webbkameran
15 april

Skid- & Friluftsförening

Målet och ambitionen med vår Skid- & Friluftsförening är att samla alla i Kringelfjorden till olika aktiviteter.

Vintertid blir det givetvis mest fokus på skid- och skoterspår men våra andra aktivi-

teter där vi samlas vid Brasudden på nyårsaftonen eller vid gemensam skotertur med korvgrillning eller i pulkabacken vid sportlovet är alla lika viktiga.

Att träffas och knyta nya kontakter som ökar vår gemenskap är livsviktig för vår fina "stugby".

I skrivande stund är vi 172 medlemmar och under 2025 har medlemsantalet utvecklats positivt. Ett speciellt

välkomnande till våra nya medlemmar som anslutit sig under året, men det finns plats för fler, så du som inte hunnit bli medlem ännu, hör av dig.

Vi har så här långt genomfört nyårsfirande, skidskola med proffsig instruktör, skotertur med korvgrillning för hela familjen. Anlagt fina skid- och skoterspår på både älven, i skogen och längs vägen. Sportlovsaktivitet med naturlära, pulkarace och korvgrillning. Kul i Påsk med poängpromenad, lotteri med fina priser och korvgrillning.

Vi har hunnit med en hel del när man sätter sig ned och summerar ihop.

En lönsam "aktivitet" som kanske alla mer eller mindre bidrar till är insamling av returburkar och returflaskor. Vi kommer förmodligen att kunna räkna ihop ca 20 000 kr när det är dags att summera 2025! Även denna "aktivitet" kräver sina ideella funktionärer som ser till att allt blir pantat och pengarna kommer in.

Alla aktiviteter kräver ideella funktionärer och vi har en fantastisk ideell resurs i Kringelfjorden. Gänget som lägger skidspår och underhåller skoterspår, gruppen som pantar burkar, vår aktivitetsgruppen som är engagerad i nyårsfirande och Kul i Påsk, medlemmar som glädligt ställer upp vid olika aktiviteter.

Alla ni är en fantastisk resurs och är en förutsättning för vår förening. Ingen nämnde och ingen glömd.

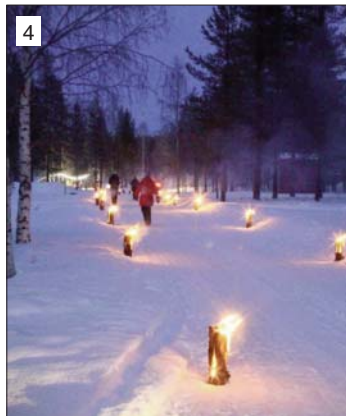
Nu blickar vi framåt på resten av verksamhetsåret där vi hoppas kunna få till en grillplats i pulkabacken, bjuda in till en vandringshelg och i samband med årsstämman blir det vår gemensamma arbetsdag.

Vi ses i Kringelfjorden
Lennart Salomonsson
Ordförande

Det händer i Kringelfjorden!

Vi är en aktiv fritidsby där mycket händer till glädje för både barn och vuxna, - både sommar som vinter. Här kommer några smakprov från i vintras:

1. Dragning skidspår
2. Dragning skoterspår
3. Forkörare i Kringelfjorden
4. Nyårsbrasan
5. Barnaktivitet pulkabacken

6. Skotersafari för barn
7. Kul i Påsk (utan snö)
8. Skidskola med Ida Andersson

Foton: 1. 2. Jan-Ivar Rustad. 3. Lisbeth Eklund
4. 6. 8. Lennart Salomonsson. 5. Lotta Öhnfeldt
7. Carina Ström 8. Ida Andersson

KUL I PÅSK

Kringelfjords-Nytt 40 år
1986 - 2026

Dela gärna ett minne / historia

– Kringelfjorden "Masters" – 2025 –

Välkommen till Kringelfjorden Masters 2025

Härmed inbjuds du att delta i vår årliga golfävling - **Kringelfjorden "Masters"** som kommer att genomföras på vackra **Idrefjällens GK**, onsdagen den 30 juli (V31) 2025.

Vi räknar med första start kl 10. Vi samlas i god tid innan första start för genomgång med tävlingsledningen.

Greenfeeavgift och ev. bilhyra ombesörjer du själv innan start. Tävlingsens spelform blir: **poängbogey** vilket medför att du får poäng för dina "prestationer".

Under 2024 års tävling var vi 16 glada Kringelfjordare som deltog.

- I år har vi inga restriktioner förutom "spridningsrisken" av de golfslag som du genomför, för detta finns inget vaccin bara träning.

- Vi hoppas på ett nytt deltagarrekord i år, både damer och herrar. Tävligen är öppen för alla med anknytning till, bor eller hyr på Kringelfjorden.

Anmälan gör du så snart som möjligt - dock senast den 20 juli 2025, för att kunna boka upp de starttider vi behöver.

*Var med och ta golf på hög nivå...
– Ännu högre!*

Vid anmälan: lämna golf ID och kontaktuppgifter och gärna mailadress och tel. nummer så att vi kan nå dig om det skulle behövas.

Anmälan gör du till någon av oss:

- Per Segergren 073-432 55 70
Email pelle.segergren@hotmail.com
- Thorbjörn Strid 070-323 96 19
Email tobbe.stridh45@gmail.com
- Christer Sjöling 072-314 15 04
Email christer.sjoling@gmail.com

Vi söker sponsorer

Om du vill, och har möjlighet får du gärna sponsra vårt fina prisbord. Kontakta gärna någon av oss tv.

Välkomna till en trevlig dag tillsammans.

Tävlingsledningen

Äntligen är vi tillbaka i Särna!

– med Verkstad och Försäljning av Husqvarna och Stihl Skog & Trädgård samt Showroom av Polaris produkter, båtar m.m. En stor NYHET blir FISKE!

Välkomna in till oss och hjälp till att hålla byn levande

